

PROFESSORIEN,
TIEEENTEKKIJÖIDEN
JÄ YLIOPISTOJEN
OPETUSALAN LEHTI

2020

5

Acatiimi

SUURI TUNTEMATON

Kokonaiskustannusmallin yleiskustannuksiin voi upota
puolet tutkijaryhmän keräämästä tutkimusrahoituksesta.
Mihin rahat menevät?

PÄÄKIRJOITUS

Pätkilläkö maailma pelastetaan?

MAIJA S. PELTOLA
PUHEENJOHTAJA,
TIETEENTEKIJÄT

Tutkimuksen ja siihen perustuvan korkeimman opetuksen kivi-jalkana toimivat päät- kityt työurat, seininä rahoituksen hakeminen ja kattona epävarmuus tulevaisuudesta. Yhteiskuntamme parempaa tulevai- suutta rakennetaan osaamistason nostamisen ja uusien innovaatioi- den varaan, pätkä kerrallaan.

Opetus- ja tutkimushenkilös- töstä liki 70 prosenttia työskente- lee määräaikaissa työsuhteessa, ja tälle on kovin vaikea löytää eri- tyisen pätevää perustetta. Joskus kuulee mainittavan, että uusi- tumisen ja liikkuvuuden vuoksi määräaikaaisuudet ovat hyvä asia, mutta eikö pitkäjänteisyydellä ja keskittymiselläkin voisi saavuttaa jotakin? Yhteisömme on kaikilla mittareilla yltiöuusiutuva; tuo- vathan opiskelijatkin mukanaan vuosittain raikasta ajattelua, uusia kysymyksiä ja tuoreita vastauksia.

Toisinaan törmään ajatukseen, että kilvoittelu pätkistä pitää tu- loksekkaana, varpaillaan ollessaan ihminen on parhaimmillaan – vai olisiko sittenkin niin, että ilman

jatkuvaa huolta ajan voisi käyttää siihen varsinaiseen asiaan, tieteen tekemiseen ja kouluttamiseen?

Vakinaisten työsuhteiden ja jatkuvuuden uhkana esitetään myös näkemyksiä, että pitkäjän- teisyyteen sisältyy huomattava taloudellinen riski. Ehkä on kui- tenkin niin, että jos huippututki- jalle on löytynyt pesti jo 15 vuoden ajan, vakinaistaminen ei johda konkurssiin. Yliopistot ovat osa normaalia työelämää, joten työ- elämän pelisääntöjen noudattami- sen ei pitäisi olla kovin turmiolli- nen ajatus.

Tieteentekijöiden jäsenkyselyn perusteella on selvää, että työ- suhteen määräaikaisuus ja sen liitännäiset ovat merkittävimmät haitallisen työstressin aiheuttajat. Peräti 61 prosenttia vastaajista piti pätkätöitä pahimpana työstres- sin lähteenä, mutta huomattavaa on, että rahoituksen hakeminen ja palvelussuhteen jatkumisen epä- varmuus tulivat heti perässä.

Erityisen hankalasti ratkais- tava yhtälö on rahoituksen hake- minen. Ulkopuolinen rahoitus on

ILMOITUKSET PIRUNNYRKKI OY,
KARI KETTUNEN, PUH. 0400 185 853,
KARI.KETTUNEN@PIRUNNYRKKI.FI

ILMOITUSHINNASTO 1/1 TAKAKANSI 4-VÄRI

1110 €, 1/1 MUUT SIVUT 4-VÄRI 950 €,

1/2 4-VÄRI 740 €, AUKEAMA 4-VÄRI 1320 €

MEDIAKORTTI ACATIIMI.FI/MEDIA.PHP

ILMESTYMINEN 2020

6. NRO 9. JOULUKUUTA

KANNEN KUVA
OUTI KAINIEMI

määräaikaista, joten sillä palkataan usein määräaikaista tieteen-tekijöitä, toivottavasti edes koko hankkeen keston ajaksi. Samalla tämä pätkien maailma kuormittaa myös pysyvissä työsuhteissa toimivia, kun merkittävä osa työajasta menee uusien keksintöjen, ideoiden, innovaatioiden ja koulutuksen kehittämisen sijaan hakemusten laatimiseen. Lopputuloksena on, etteivät tutkijakoulutetut ehdi tutkia, koska heidän pitää hakea rahoitusta itselle tai kollegoilleen ja keskittymistä häiritsee lisäksi paine tulevaisuudesta ilman seuraavaa pätkää.

Samaan aikaan yliopistolaisen tulotaso on alhaisempi kuin niiden, joita yliopisto-opettajat kouluttavat parempaa maailmaa rakentamaan. Talkoohenki ei sitenkään taida olla kuollut.

Tieteentekijät on taistellut määräaikaaisuuksia vastaan jo vuosien ajan keskustelemalla yliopistojen johdon ja poliittisten päättäjien kanssa. Olemme myös pitäneet asiaa esillä mediassa.

Olemme pystyneet auttamaan

monia tieteen tekijöitä vaikeissa tilanteissa, mutta nyt on aika tehdä suuri muutos. Tieteen tekijöiden määräaikaaisuuskampanjassa on kyse siitä, että jos työlle on tulevaisuudessakin tarvetta, sille tarvitaan myös tekijä. Haluamme rohkaista yliopistolaisia keskustelemaan tulevaisuudestaan – ei ole outoa tai epähienoa kysyä, mihin oma ura on menossa tai miten sitä voisi suunnitella ja suunnata yhteisten päämäärien saavuttamiseksi.

Tavoitteenamme on tutkijoiden ja opettajien tukemisen lisäksi auttaa esihenkilöitä vaativassa työssään, tarjota neuvoja ja apua pelisäännöistä ja olla mukana tekemässä yliopistoista niitä paljon puhuttuja Suomen parhaita työpaikkoja.

Kiertäessäni yliopistoja havaitsin ilokseni, että työhyvinvointi, työssäjaksaminen ja hyvä johtaminen olivat keskeisiä teemoja useilla paikkakunnilla. Kun määräaikainen työsuhde on lopultakin se suurin yksittäinen työstressin aiheuttaja, olen luottavainen, että tätä ongelmaa halutaan nyt lähteä purkamaan – yhdessä. ●

”Ei ole outoa tai epähienoa kysyä, mihin oma ura on menossa tai miten sitä voisi suunnitella ja suunnata yhteisten päämäärien saavuttamiseksi.”

VAKIOT

Pääkirjoitus.....	2
Ledare	4
?x3	8
Kysymys-vastaus.....	18
Kolumni.....	20
Leader	42
Know Your Rights.....	44
Keskustelua	46
Kirja-arviot.....	50
Historian havinaa	52
Hallitusten päätökset.....	54

ARTIKKELIT

sivu 6: **TUTKINTOJEN MÄÄRÄT
NOUSIVAT, JULKAISUJEN LASKIVAT**

sivu 10: **EI YLLÄTYKSIÄ
BUDJETTIRIIHESTÄ**

sivu 12: **VAIHTO-OHJELMAT
MUUTTUVAT VIRTUAALISIKSI**

sivu 16: **ONGELMANRATKAISIJA
PALVELUAMMATTIIN**

sivu 22: **LIIAN HANKALA
KOKONAISKUSTANNUSMALLI**

sivu 30: **"MEITÄ EI PITÄISI AMPUA
TÄLLÄ TAVALLA POLVEEN"**

sivu 32: **AKATEEMISELLA
KIRJOITUSTYYLILLÄ ON RAJANSA**

sivu 36: **TÄSMÄLLISESTI JA HETI
ASIAAN, NEUVOTAAN LÄÄKÄREITÄ**

sivu 38: **TAPIO MÄÄTTÄ:
AVOIMUUDEN PUOLESTAPUHUJA**

LEDARE

MAIJAS S. PELTOLA

ORDFÖRANDE, FORSKARFÖRBUNDET

Är det med snuttar världen räddas?

Stenfoten för forskning och forskningsbaserad högsta undervisning består av snuttifierade anställningar, väggarna av finansieringsansökningar och taket av osäkerhet inför framtiden. En bättre framtid för vårt samhälle byggs på bättre kunnskap och nya innovationer, snutt för snutt.

Av undervisnings- och forskningspersonalen har nästan 70 procent tidsbundet anställningsförhållande, något som saknar giltig motivering. Ibland får vi höra att tidsbundna anställningar bidrar till förnyelse och rörlighet, men kunde inte även långsiktighet och koncentration ge resultat? Vårt samfund förnyar sig ständigt med alla mått mätt; dessutom för också studerandena årligen med sig fräscht tänkande, nya frågor och kreativa svar.

Ibland stöter jag på en åsikt enligt vilken konkurrensen om snuttar driver individen till resultat, och på helpänn är hen som bäst – men kanske det ändå är så att hen utan ständig känsla för oro kunde använda sin tid till huvudsaken, att forska och utbilda?

Stadigvarande anställningar och kontinuitet ses också som en hotbild med motiveringen att långsiktighet medför en anseelig ekonomisk risk. Men om pengarna faktiskt har räckt till att anställa en toppforskare i femton år leder ett stadigvarande anställningsförhållande knappast till konkurs. Universiteten hör till det normala arbetslivet, så följandet av spelreglerna torde inte leda till fördärv.

På basis av Forskarförbundets medlemsenkät är det klart att tidsbunden anställning med allt vad därav följer är den största orsaken till skadlig arbetsrelaterad stress. Hela 61 procent av dem som svarat anser snuttjobben vara den främsta källan för arbetsstress, men det är anmärkningsvärt att ansökan om finansiering och osäkerhet inför fortsatt anställningsförhållande följer strax därefter.

En speciellt svår ekvation är ansökan om finansiering. Extern finansiering är tidsbunden, så med den anställs forskare för viss tid, förhoppningsvis ens för den tid som motsvarar hela projektets längd. Samtidigt belastar snuttarna även den stadigvarande personalen, då en anseelig del av arbetstiden går åt till att skriva ansökningar i stället för att skapa nya idéer och innovationer eller utveckla utbildningen. Resultatet blir att forskarna inte hinner forska då de måste ansöka om finansiering för sig själva eller kollegorna; dessutom störs koncentrationen av oro för en framtid utan vetskap om nästa snutt.

Samtidigt tjänar universitetsanställda mindre än personerna som de utbildar till att bygga upp en bättre värld. Tal-koandan verkar trots allt inte vara död.

Forskarförbundet har i årtal kämpat mot visstidsanställningar genom att diskutera ärendet med universitetens ledare och politiska beslutsfattare. Vi har också regelbundet tagit upp temat i media. Vi har kunnat hjälpa många medlemmar i svåra situationer, men nu är det dags för en omfattande reform.

Forskarförbundets kampanj mot visstidsanställningar går ut på att om ett arbete behövs även framöver kräver det också en som gör jobbet. Vi vill uppmuntra universitetsanställda till att diskutera sin framtid – det är inte alls konstigt eller ofint att fråga vad som håller på att ske med den egna karriären och hur den kunde planeras och riktas mot att uppnå de gemensamma målsättningarna. Vårt mål är att förutom stödja forskare och lärare också hjälpa chefer i deras svåra jobb, erbjuda råd och assistans gällande spelregler samt vara med om att verkligen göra universiteten till Finlands bästa arbetsplatser.

När jag besökte olika universitet märkte jag till min glädje att välmående på arbetsplatsen, arbetstillfredsställelse och gott ledarskap är centrala teman i flera orter. Eftersom tidsbundet arbetsförhållande faktiskt visat sig vara främsta orsaken till arbetsrelaterad stress vågar jag lita på att parterna nu tar itu med problemet – tillsammans. •

ÖVERSÄTTNING:

LEENA-MAIJA ÅBERG-REINKE

VEIKKO SOMERPURO

”Tieteellinen kirjoittaminen on kangistunut ja muuttunut paljon tiukemmaksi ja yhdenmukaisemmaksi.”

» s. 32

**KIRJALLISUUDENTUTKIJA
SANNA NYQVIST**

”Kovin tarkka työnkuvan säätäminen istuu huonosti tutkijan ja opettajan työnkuvaan. Ylhäältä päin ei pidä organisoida liikaa.”

» s. 38

**REHTORI
TAPIO MÄÄTTÄ**

PEKKA RAUTIAINEN

OIKAISUJA

Acatiimin 4/2020 sivulla 15 olleessa taulukossa oli virhe VTT:n vuoden 2020 yleiskustannusprosentissa. Oikea yleiskustannusprosentti on Acatiimin tietojen mukaan 95, ei 62,5. VTT ei vahvista lukua, koska pitää sitä liikesalaisuutena. Luku 95 on VTT:n mukaan kuitenkin oikeassa suuruusluokassa.

Acatiimissa 4/2020 oli jutun tekovaiheessa syntynyt virheellinen muotoilu apulaisprofessori Olli Norroksen sitaattissa sivulla 24. Jutussa luki: ”Ongelma on se, että yliopisto on muuttanut kriteerejä tavoilla, jotka eivät ole perusteltuja tai ennakoitavia. Vanhastaan tutkimusmeriitit ja julkaisut ovat olleet yksinomainen peruste. Nyt on kehitetty erilaisia kriteereitä: kansainvälistä verkottumista, tutkimusrahan hankkimista ja johtamiskokemusta.”

Sitaatin oikea muotoilu kuuluu näin: ”Ongelma on se, että yliopisto on muuttanut kriteerejä tavoilla, jotka eivät ole ennakoitavia. Vanhastaan tutkimusmeriitit ja julkaisut ovat olleet yksinomainen peruste. Nyt kriteereihin kuuluu kansainvälistä verkottumista, tutkimusrahan hankkimista ja johtamiskokemusta.” •

Tutkintojen määrät nousivat, julkaisujen laskivat

Yliopistot tuottavat yhä enemmän vertaisarvioituja artikkeleita ja yhä vähemmän tieteellisiä kirjoja. Rahoitusmalli näyttää ohjaavan julkaisemista.

Parempi opinto-ohjaus, opiskelijavalintojen uudistukset, aloituspaikkojen lisäykset.

Opetusneuvos **Jukka Haapamäki** opetus- ja kulttuuriministeriöstä luettelee syitä, jotka ovat lisänneet tutkintojen määrää.

Ministeriön tilastoista näkyy, että vuonna 2019 yliopistoissa suoritettiin lähes 1 000 tutkintoa enemmän kuin vuonna 2018, yhteensä 31 347. Humanistisilta aloilta valmistui erityisen paljon ihmisiä verrattuna edellisvuoteen, sillä tutkintojen määrä nousi 6,8 prosenttia. Pienellä maa- ja metsätaloustieteellisellä alalla nousua oli peräti 11 prosenttia.

Suoritettujen tutkintojen määrät ovat sahanneet viime vuosina hieman molempiin suuntiin, mutta trendi on ylöspäin.

– Yliopistojen rahoitusmalli ohjaa tutkintoja aika voimakkaasti, niin kuin rahoitusmallin kuuluukin, sanoo tutkimusprofessori **Taina Saarinen** Jyväskylän yliopiston Koulutuksen tutkimuslaitoksesta.

– Tutkinnot ovat aika yksinkertainen ohjattava. Ei tutkintomäärän nousu varmasti pelkästään siitä

johdu, että yliopistot haluavat ottaa rahaa pois, vaan on mietitty eri tavalla koulutusta ja sitä, mitä opiskelijat tarvitsevat, hän pohtii.

Odotettavissa on, että tutkintoja suoritetaan yhä enemmän. Tällä hetkellä tutkintojen painoarvo on rahoitusmallissa 19 prosenttia. Vuosina 2021–2024 se kasvaa 30 prosenttiin.

OPISKELIJOITA OTETTU SISÄÄN ENEMMÄN

Joissakin yliopistoissa tutkintomäärät nousivat erityisen paljon – ja nimenomaan maisterin- ja kandidatin tutkinnot, sillä tohtoreita ei tullut aiempaa enempää. LUT-yliopistossa opiskelijoita valmistui vuonna 2019 yli 22 prosenttia enemmän kuin vuonna 2018.

– LUT on uudistanut ohjelmaportfoliotaan, kehittänyt erikoistuneita maisteriohjelmiä ja hyödyntänyt digitalisaatiota tutkinto-ohjelmissaan jo ennen koronapandemiaa. Olemme lisänneet vetovoimaisimpien tutkinto-ohjelmien sisäänottoa, kertoo LUT-yliopiston koulutuksesta vastaava vararehtori **Jaana Sandström**.

”Ei tutkintomäärän nousu varmasti pelkästään siitä johdu, että yliopistot haluavat ottaa rahaa pois, vaan on mietitty eri tavalla koulutusta ja sitä, mitä opiskelijat tarvitsevat.”

TAINA SAARINEN

Aalto-yliopistosta valmistui viime vuonna 13,8 prosenttia enemmän opiskelijoita kuin edellisellä vuonna. Opetuksesta vastaava vararehtori **Petri Suomala** sanoo, että tähän vaikuttavat uudet avaukset koulutustarjonnassa ja se, että sisäänottoja on kasvatettu vähittäin. Tuoreissa luvuissa näkyy muun

muassa se, että aloituspaikkoja lisättiin vuosina 2014–2015.

— Lisäksi olemme panostaneet lähellä valmistumista olevien tukeen, opiskelun tukeen yleensä ja opintopolkujen sujuvoittamiseen, Suomala sanoo.

JULKAISUTILASTO KULKEE JÄLJESSÄ

Julkaisujen määrät puolestaan näyttävät laskeneen lähes kaikissa yliopistoissa. Viime vuonna yliopistot tuottivat julkaisuja reilut 40 100, kun toissa vuonna niitä syntyi yli 41 600.

Poikkeuksena Taideyliopistossa määrä kasvoi peräti 21 prosenttia. Taideyliopiston julkaisuista suurin osa tulee julkisesta taiteellisesta ja taideteollisesta toiminnasta, mutta myös vertaisarvioituja artikkeleita julkaistiin toissa vuotta enemmän.

Hankenissa julkaisumäärät ovat laskeneet yli 9 prosenttia, Aalto-yliopistossa reilut 8 prosenttia ja Helsingin, Tampereen ja Lapin yliopistoissa sekä LUT-yliopistossa noin 7 prosenttia.

On kuitenkin hyvä huomata, että vuoden 2019

MIKSI JULKAISUJEN MÄÄRÄ ON LASKENUT?

JAAKKO ASPARA

VARAREHTORI, HANKEN

— Näennäinen lasku kokonaisjulkaisumäärissä johtuu lähinnä siitä, että suurinta osaa konferenssijulkaisuista ei enää alallamme lasketa mukaan lukuihin. Kutakuinkin ennallaan ovat pysyneet julkaisumäärät meille tärkeimmissä julkaisukategorioissa, joita ovat alkuperäisartikkelit tieteellisissä aikakauslehdissä ja tieteelliset kirjat. Myös ei-tieteellisissä ammattiyhteisöille suunnatuissa julkaisuissa on tapahtunut laskua, koska strategiaamme mukaisesti pyrimme ensisijaisesti julkaisemaan tieteellisiä journal-artikkeleita ja kirjoja.

HANKEN

JAANA SANDSTRÖM

VARAREHTORI, LUT

— Julkaisujen kokonaismäärä laski ja saattaa laskea tulevaisuudessakin. LUT keskittyy laatuun eli JUFO-luokkien 2 ja 3 julkaisuihin. Niiden määrässä nousimme Suomen kakkoseksi heti Helsingin yliopiston jälkeen, kun suhteutamme JUFO-luokkien 2 ja 3 julkaisujen määrän tutkijaa kohti.

LUT / TEEMU LEINONEN

PETRI SUOMALA

VARAREHTORI, AALTO-YO

— Rahoitusleikkausten vaikutus näkyy julkaisumäärissä hieman viiveellä. Henkilöstön, erityisesti projektityöntekijöiden ja tohtorikoulutettavien määrä on laskenut, ja he ovat suuressa osassa julkaisuiden syntymisessä. Toinen selitys on se, että on tietoisesti panostettu julkaisuiden laatuun määrän sijaan. Konferenssiartikkelien määrä on laskenut. Ne eivät välttämättä ole vähemmän laadukkaita, mutta niiden JUFO-luokitus on usein matalampi. JUFO-luokkien 2 ja 3 julkaisujen määrä on kasvanut. •

AALTO-YLIOPISTO / MIKKO RASKINEN

luvut eivät ole lopulliset. Yliopistot voivat raportoida ministeriön tietokantaan Vipuseen kunkin vuoden julkaisuja kahtena seuraavana vuonna. Esimerkiksi vuoden 2018 julkaisuja kertyi tietokantaan yli 2 000 lisää vielä sen jälkeen kun *Acatiimi* uutisoi niistä viime vuoden syksyllä.

Hidas raportointi voi johtua siitä, että tieto julkaisusta saadaan myöhässä tutkijalta tai ulkopuolisesta tietokannasta. Yliopistojen tulosneuvotteluissa ministeriön kanssa katsotaan kerralla kolmen edellisen vuoden tuloksia, joten neuvottelut eivät ole vain keskenräisten lukujen varassa.

ENEMMÄN ARTIKKELEITA, VÄHEMMÄN KIRJOJA

Jos ei oteta varmana tietona viimevuotista julkaisumäärän pudotusta, edeltävinä vuosina ei näy draamaattista muutosta. Isoja muutoksia kuitenkin paljastuu, kun katsotaan julkaisuja eri kategorioissa.

Akatemiatutkija **Charles Mathies** Jyväskylän yliopiston Koulutuksen tutkimuslaitoksesta on tutkinut näitä muutoksia. Hän sanoo, että yliopistojen julkaisut painottuvat yhä enemmän vertaisarvioituihin tieteellisiin artikkeleihin ja muu julkaiseminen jää vähemmälle.

Näyttäisi siltä, että yliopistojen rahoitusmalli ja julkaisujen pisteytykseen käytettävä luokitusjärjestelmä JUFO ohjaavat tähän suuntaan. Vertaisarvioituja artikkeleita julkaistaan monilla aloilla entiseen tahtiin ja joillakin selvästi aiempaa enemmän. Sen sijaan tieteellisiä kirjoja ja monografioita, erityisesti suomenkielisiä, julkaistaan yhä vähemmän.

Kirjojen määrä on pudonnut hurjasti: vuodesta 2011 lähes 40 prosenttia. Tekniikan alalla tuotetaan tieteellisiä kirjoja ja suurelle yleisölle suunnattuja julkaisuja enää kolmasosa siitä mitä vuonna 2011.

Mathies sanoo, että tutkijat joutuvat nykyisin miettimään eri tavoin kuin aiemmin sitä, missä ja miten julkaisevat.

— On silti vaikea osoittaa, että tämä on rahoitusmallin kannustimien seurausta, sillä julkaisukäytäntöjä muuttavat monet muutkin tekijät.

ENEMMÄN JA NOPEAMMIN

Tutkimustiimeissä tehtävä työ yleistyy maailmalla, ja tämä työskentelytapa synnyttää ennen kaikkea artikkeleita. Väitöskirjantekijöitä ohjataan yhä enemmän

YLIOPISTOJEN TUTKINTO- JA JULKAISUMÄÄRÄT 2018–2019

	PERUS- JA JATKOTUTKINNOT				JULKAISUT					
	2019	2018	Muutos	Tutkinnot /htv	2019	2018	Muutos	Julkaisut /htv	A1-julkaisut	A1-julk. /htv
Aalto yliopisto	3 543	3 114	13,8 %	1,42	3 928	4 282	-8,3 %	1,58	2 159	0,87
Helsingin yliopisto	6 126	5 499	11,4 %	1,47	11 356	12 216	-7,0 %	2,72	6 017	1,44
Itä-Suomen yliopisto	3 168	3 189	-0,7 %	2,04	3 306	3 135	5,5 %	2,13	1 826	1,18
Jyväskylän yliopisto	2 952	2 883	2,4 %	1,89	2 980	3 134	-4,9 %	1,91	1 470	0,94
Lapin yliopisto	930	993	-6,3 %	3,14	893	963	-7,3 %	3,02	189	0,64
LUT-yliopisto	1 314	1 074	22,3 %	2,32	954	1 028	-7,2 %	1,68	637	1,12
Oulun yliopisto	2 814	2 697	4,3 %	1,66	3 126	3 086	1,3 %	1,84	2 002	1,18
Hanken	639	585	9,2 %	4,17	246	271	-9,2 %	1,61	136	0,89
Taideyliopisto	558	444	25,7 %	1,35	1 388	1 147	21,0 %	3,36	52	0,13
Tampereen yliopisto	3 663	4 026	-9,0 %	1,74	4 361	4 688	-7,0 %	2,07	2 233	1,06
Turun yliopisto	3 507	3 693	-5,0 %	1,89	5 635	5 658	-0,4 %	3,04	2 566	1,39
Vaasan yliopisto	1 056	1 101	-4,1 %	4,01	413	441	-6,3 %	1,57	203	0,77
Åbo Akademi	1 077	1 185	-9,1 %	1,77	1 547	1 552	-0,3 %	2,54	739	1,21
Yhteensä	31 347	30 483	2,8 %	1,77	40 133	41 601	-3,5 %	2,26	20 229	1,14

Tutkinnoilla tarkoitetaan perus- ja jatkotutkintojen yhteismäärää. | Julkaisulla tarkoitetaan julkaisujen yhteismäärää. (Julkaisu tyypit A-E ja F) | A1-julkaisu on vertaisarvioitu alkuperäisartikkeli tieteellisessä lehdessä. | Henkilötyövuosi (htv) on tutkimus- ja opetushenkilökunnan yhteenlasketut henkilötyövuodet.

KOONNUT: KTT ANTTI FREDRIKSSON, LÄHDE: VIPUNEN

”Yliopistoissa on paineita julkaista enemmän nopeammin, ja tutkijoilla on vähemmän aikaa keskittyä isompiin ideoihin.”

CHARLES MATHIES

artikkeliväitöskirjojen tekoon. Professorien määrä on vähentynyt viime vuosikymmenellä, lehtoreiden ja postdoc-tutkijoiden määrä noussut. Etenkin mää-
räikäisillä yliopistolaisilla on kannustimet julkaista
niin paljon kuin pystyvät.

— Ja se tarkoittaa artikkeleiden, ei monografioi-
den kirjoittamista. Yliopistoissa on paineita julkaista
enemmän nopeammin, ja tutkijoilla on vähemmän
aikaa keskittyä isompiin ideoihin, Mathies sanoo.

JUFO-luokitus otettiin osaksi rahoitusmallia
vuonna 2015. Viime vuosina tasojen 1, 2, ja 3 jul-
kaisujen määrä on ollut kasvussa, kun taas kritee-
rit täyttämättömien ”nollatason” julkaisujen kuten
vertaisarvioimattomien tieteellisten kirjoitusten
määrä on vähentynyt rajusti. Luokitus on ohjannut
julkaisemaan englanniksi, koska suomen- ja ruot-
sinkielisiä korkeiden JUFO-tasojen julkaisuja on
vähän.

— Jos yliopisto kannustaa tutkijoita tähtäämään
2- tai 3-tason julkaisuihin, se tarkoittaa, että pitää
kirjoittaa englanniksi, Mathies sanoo. •

Ei yllätyksiä budjettiriihestä

Yliopistojen perusrahoitus pysyy ensi vuonna valtion talousarvioesityksen mukaan kuluvan vuoden tasolla. Tulevaisuus kuitenkin huolettaa: miten turvata esimerkiksi lisärahoituksella otettavien opiskelijoiden opetus määräaikaisen rahoituksen loputtua?

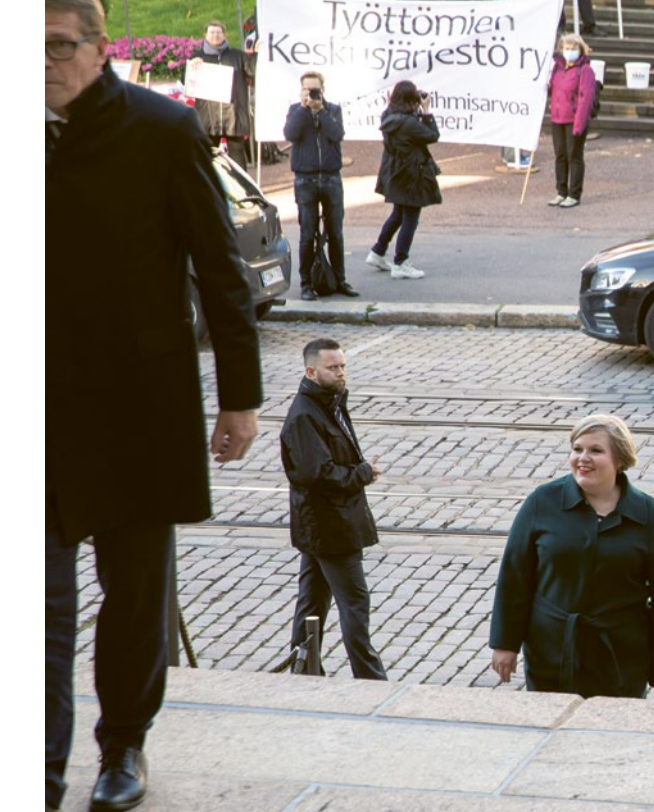
Tilanteen huomioon ottaen tyydyttävä. Näin voisi kuvailla yliopistojen ja henkilöstöjärjestöjen reaktioita valtion talousarvioesitykseen. Valtion ensi vuoden budjetista on tulossa koronapandemian takia liki 11 miljardia euroa alijäämäinen, eli menolisäykset rahoitetaan velkarahalla.

Valtion perusrahoitus korkeakouluopetukseen ja tutkimukseen kasvaa noin 34 miljoonaa euroa kuluvan vuoteen nähden. Korotus johtuu noin kahden prosentin indeksitarkistuksesta, eli reaalisesti rahoitus pysyy kuluvan vuoden tasolla – ei kasva eikä laske.

Jyrki Kataisen (kok.) hallitus puolitti vuoden 2010 yliopistolakiin kirjatun yliopistoindeksin vuodelle 2012 ja jäädytti kokonaan vuodeksi 2013. **Juha Sipilän** (kesk.) hallitus piti indeksin jäissä koko hallituskauden. Sivistystyönantajien laskelmien mukaan yliopistojen rahoitus laski indeksin jäädyttämisen takia yhteensä noin 160 miljoonaa euroa. Indeksien palautti **Antti Rinteen** (sd.) hallitus vuodelle 2020.

Hallituksen tavoitteena on nostaa tutkimuksen, kehittämisen ja innovaatioiden (TKI) osuus Suomen bruttokansantuotteesta neljään prosenttiin, mutta toteutus on vielä täysin auki. Tällä hetkellä TKI:n osuus BKT:sta on 2,7 prosenttia.

– Budjettiesityksessä ei ole käytännön suunnitelmaa sille, miten hallituksen aiemmin asettama tavoite

TKI-panosten nostamisesta toteutetaan, Professoriliiton puheenjohtaja **Jouni Kivistö-Rahnasto** sanoo.

Henkilöjärjestöt ja yliopistot ovat huolestuneita siitä, mitä rahoitukselle lähivuosina tapahtuu. Hallitus on luvannut kuluvan vuoden lisätalousarviossa korkeakouluille rahoituksen yli 10 000 uudelle aloituspaikalle vuosina 2020–2022. Valtaosa opiskelijoista ei kuitenkaan ehdi valmistua tuossa ajassa. Jos opetuksen resurssit ei turvata myös määräajan jälkeen, opetus-tehtävien hoito voi alkaa näivettää tutkimusta.

– Jotta opiskelijakohtaiselta resurssien laskulta välttyään ja voidaan tavoitella korkeakoulutettujen 50 prosentin osuutta, on jatkossa perusrahoitusta nostettava pysyvästi, ekonomisti **Harri Hietala** kirjoittaa Sivistystyönantajien verkkosivuilla.

Talousarviossa esitetään, että EU:n elpymisrahastosta saatavia varoja tullaan käyttämään Suomessa muun muassa koulutukseen ja TKI-toimintaan. Tämä saa liitoilta kiitosta, ehdollisesti. Elpymispaketti vaatii vielä Euroopan parlamentin hyväksynnän.

– Maan hallitus toimii viisaasti suunnatessaan koulutus-, tutkimus- ja innovaatiotoimintaan EU:n elpymisvaroja Suomeen luotavan kestävä kasvun ohjelman puitteissa. Panostusten suuruus ei kuitenkaan ole vielä tiedossa, joten on aikaista arvioida niiden merkitystä, Jouni Kivistö-Rahnasto sanoo.

LAURI HEIKKINEN / VALTONEUVOSTON KANSLIA

Tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko (vas.) ja pääministeri Sanna Marin saapuivat budjettiriiheen Säätytalolle 14. syyskuuta.

”Jotta opiskelijakohtaiselta resurssien laskulta vältytään ja voidaan tavoitella korkeakoulutettujen 50 prosentin osuutta, on jatkossa perusrahoitusta nostettava pysyvästi.”

HARRI HIETALA

Rahnasto kiittää myös yritykselle tarjottavasta mahdollisuudesta vähentää yhteistyötutkimuksen kuluja verotuksessa. 50 prosentin suuruisen verovähennysoikeuden on tarkoitus olla voimassa vuosina 2021–2024. Tyytyväisiä liitoissa ollaan myös siihen, että koronapandemian takia romahaneiden rahapeliuottojen väheneminen ollaan kompensoimassa edunsaajille ensi vuonna.

– Mutta tulevaisuuden ratkaisu on tehtävä pian, sillä kompensatiota ei voida samalla tavoin täysimääräisesti jatkaa budjettivarojen enää vuoden 2021 jälkeen, erityisasiantuntija **Mia Ijas-Idrobo** kirjoittaa analyysissään Tieteentekijöiden verkkosivuilla. •

Miksei vakituinen? -kampanja kannustaa toimintaan

Pasi harkitsee yksityiselle sektorille siirtymistä. Anna ahkeroi uupumisen rajoilla. Eläkeikää lähestyvä Antti pohtii, mitä tehdä, jos sopimusta ei enää uusitakaan. Tenure track -ohjelmaan päässyt Terhi haluaisi lapsen.

Kuvittaja **Kati Närhi** on luonut kasvot neljälle kuvitteelliselle hahmolle, joiden tarinoista moni tieteenekijä löytää tuttuja piirteitä. Hahmoja yhdistää intohimo työhön, jota he tekevät määräaikaissa työsuhteissa yliopistolla. He kertovat päätöksen vaikutuksista elämäänsä Tieteentekijöiden Miksei vakituinen? -somekampanjassa, joka alkaa 19. lokakuuta.

– Määräaikaiset työsuhteet ovat jäsenten työhyvinvoinnin keskeisiä haasteita, ja liittokokous päätti viime syksynä, että teemme tilanteen parantamiseksi uudenlaista kampanjointia, puheenjohtaja **Maija S. Peltola** kertoo.

Kampanjan tarkoitus on lisätä määräaikaissa työsuhteissa työskentelevien jäsenten tietoa oikeuksistaan ja mahdollisuuksistaan. Tietoa tarjotaan myös esimiehille, joilla on keskeinen rooli työsuhteiden laadussa ja toimintakulttuurin muuttamisessa.

– Muistutamme jäseniä, että on tärkeää olla aloitteellinen työuransa kanssa, ja on varsin asiallista keskustella työnäkymistään esimiehen kanssa, Peltola tähdentää.

Yksin ei hankalia asioita tarvitse pyöritellä, vaan luottamusmiehiltä ja liiton asiantuntijoilta saa apua ja neuvoja tilanteeseensa.

– Pitkän tähtäimen tavoite on, että suhdelu 70 prosenttia määräaikaista ja 30 prosenttia vakituista työsuhteita kääntyisi yliopistoissa toisin päin, Peltola toteaa.

WWW.TIEENTEKIJAT.FI/MIKSEIVAKITUINEN

Vaihto-ohjelmat muuttuvat virtuaalisiksi

Koronapandemia vaikuttaa yliopistojen opiskelijavaihtoihin. Vaihdoille tulee uusia muotoja, ja jatkossa ainakin osa vaihdoista tehdään etänä.

TEKSTI ANNE IGNATIUS

Yliopistojen opiskelijavaihdot mullistuvat. Jatkossa ainakin osa ulkomaille suuntautuvista vaihdoista tehdään virtuaaliopintoina.

Virtuaaliopintoja pilotoidaan parhaillaan, eikä niiden sisältö ole vielä selvä. On mahdollista, että jo kevätlukukaudella 2021 vaihtoon lähtevät opiskelijat tekevät ainakin osan opinnoista etänä ja viettävät kohdeyliopistossa aiempaa lyhyemmän ajan. Joissain ohjelmissa opiskelija saattaa tehdä kaikki kohdeyliopiston opinnot virtuaalisesti.

Muutoksista on puhuttu kauan. Niitä on perusteltu opiskelijoiden tasa-arvoisuudella ja ympäristösyillä, mutta koronapandemia sysää uudistuksia eteenpäin.

Tampereen yliopiston kansainvälisten asioiden koordinaattori **Laura Lalu** uskoo, että koko opiskelijavaihdon kuviot muuttuvat pitkäksi aikaa.

– Toiminta uudistuu ja monipuolistuu. Samalla koko vaihdon ydin muuttuu.

Esimerkiksi Erasmus-vaihtoja on tehty yli 30 vuotta.

MIHIN SUOMESTA LÄHDETÄÄN?

Pitkäkestoisten ulkomaanjaksojen (vähintään 3 kk) yleisimmät kohdemaat vuonna 2019.

Saksa	803
Alankomaat	583
Espanja	507
Britannia	435
Ranska	383
Ruotsi	370
Itävalta	302
Yhdysvallat	290
Italia	275
Kiina	266
Japani	265
Etelä-Korea	254

LÄHDE: OPETUSHALLITUS/VIPUNEN

— Nyt on hyvä tilaisuus miettiä, mitä muuta opiskelijoille voidaan tarjota vaihdon sijaan tai sen rinnalla, Lalu sanoo.

TOTEUTUS AUKI

Lapin yliopiston kansainvälistymispalveluiden päällikkö **Jaana Severidt** on samoilla linjoilla. Hänestäkin on hyvä, että vaihto-ohjelmat päivitetään 2020-luvulle.

Hyvää hänestä on esimerkiksi se, että virtuaalinen opiskelu lisää tasapuolisuutta. Kaikilla ei ole mahdollisuutta lähteä pitkäksi ajaksi ulkomaille esimerkiksi työ-, perhe- tai rahatilanteen takia.

Kuitenkin monia asioita on auki. Edes termit eivät ole selviä. Puhutaan esimerkiksi virtuaaliopiskelusta, etäopiskelusta, kohdemaassa opiskelusta ja niin sanotusta *blended*-opiskelusta, joka yhdistää etänä ja paikan päällä tehtäviä opintoja.

Lisäksi käytännöt leijuvat vielä ilmassa. Selvää ei ole esimerkiksi se, miten virtuaalivaihto eroaa kaikille

avoimista MOOC-kursseista.

— Digitaalisuus antaa mahdollisuuksia, mutta se ei ratkaise kaikkea. Keväällä ihmiset väsyivät loputtomiin Teams-kokouksiin, Severidt sanoo.

OPISKELIJAT HALUAVAT ULKOMAILLE

Toistaiseksi uudenlaisiin vaihto-ohjelmiin liittyy iso ongelma. Opiskelijoita ei kiinnosta virtuaalisuus vaan fyysinen liikkuminen.

Suomen ylioppilaskuntien liiton kanta on, että digiliikkuvuus on saavutettavuuden kannalta erinomaista, mutta se ei voi korvata fyysistä vaihto-opiskelua.

— Se voi olla vaihto-opiskelun lisämuoto, sanoo SYLin kansainvälisistä asioista vastaava hallituksen jäsen **Frans Cederlöf**.

Millaista lisämuotoa digitaalisuus voisi tuoda, sitä hän ei osaa vielä sanoa. Kuitenkin joissain tilanteissa, esimerkiksi korona-aikana tai elämäntilanteen muuttuessa, virtuaalivaihto voi toimia.

— Silloinkin vaihdossa olisi syytä olla sosiaalisen aspekti mukana jollain tavalla.

Cederlöf muistuttaa, että vaihto ei ole vain opiskelua, vaan se opettaa kohtaamaan eri kulttuureista tulevia ihmisiä ja ylipäänsä toimimaan erilaisten ihmisten kanssa.

— Tutkimusten mukaan kansainvälisessä vaihdossa käyneet työllistyvät muita nopeammin, ja heidän riskinsä jäädä työttömäksi on pienempi kuin muilla.

ERASMUS-OPISKELIJAT LÄHTEVÄT YHÄ MAAILMALLE

Erasmus+-ohjelman parissa työskentelevä Opetushallituksen vastaava asiantuntija **Anni Kallio** sanoo, että ainakaan Erasmus-ohjelmassa ei olla luopumassa fyysisestä läsnäolosta kohdemaassa, vaan se tulee edelleen olemaan keskeinen osa vaihto-ohjelmaa.

Sen sijaan Erasmus+-ohjelman rahoittamien eurooppalaisten korkeakouluverkostojen sisälle tulee todennäköisesti ohjelmia, jotka ovat puhtaasti virtuaalioppimista.

— Millaista virtuaalioppiminen on, sitä täytyy vielä määritellä. Kurssien pitää olla pedagogisesti laadukkaita, ja niiden täytyy turvata kansainvälisyyden kokemus, Kallio sanoo.

MIKÄ LIIKKUVUUDEN ARVO ON?

Lapin yliopiston Jaana Severidt toivoo, että vaihto-ohjelmien suunnittelua pohjustetaan arvokeskustelulla. Hänestä on tärkeää pohtia sitä, mikä liikkuvuuden arvo on ja mitä merkitystä on sillä, että Suomeen tulee ja Suomesta lähtee ihmisiä vaihtoon.

— Kulttuurin oppimiseen tarvitaan kontakteja ja sitä, että voi tarkkailla, miten paikalliset toimivat.

Severidtin mielestä yliopistomaailmassa on tervetullutta puhua siitä, onko järkevää matkustaa esimerkiksi kahden päivän konferenssiin. Hänestä kuitenkin pitäisi muistaa, että vaihtoon lähteminen ei ole mitä tahansa matkustamista, jota nyt suositellaan välttämään. Vaihto-opiskelija on paikan päällä vähintään kolme kuukautta, jopa vuoden.

— Siinä ajassa pystyy olemaan karanteenissa ja aloittamaan elämän uudessa kaupungissa.

Tällä hetkellä kukaan ei tiedä, millainen vaihtojen tulevaisuus on.

— Toivon, että ei jäätäisi vain odottamaan vaan alettaisiin rakentaa. •

MISTÄ SUOMEEN TULLAAN?

Pitkäkestoisten ulkomaanjaksojen (vähintään 3 kk) yleisimmät lähtömaat vuonna 2019.

Saksa	1976
Ranska	1379
Espanja	854
Alankomaat	612
Italia	537
Kiina	510
Belgia	373
Venäjä	340
Itävalta	319
Tsekki	299
Etelä-Korea	238
Japani	196
Britannia	166
Portugali	143
Sveitsi	141

LÄHDE: OPETUSHALLITUS / VIPUNEN

KORONA LISÄSI KIIRETTÄ

Vaikka vaihtoon lähtijöitä ja Suomeen saapuvia opiskelijoita on ollut korona-aikana tavallista vähemmän, vaihto-ohjelmien parissa työskenteleville korona on tarkoittanut lisää kiirettä ja painetta. Opiskelijat tarvitsevat tavallista enemmän tietoa ja tukea, ja kyselyihin pitää reagoida nopeasti.

Samaan aikaan pitää neuvotella eri kumppaniyliopistojen kanssa ja miettiä oman yksikön roolia ja palvelulupausta.

— Emme ole olleet jouten, päinvastoin, Tampereen yliopiston kansainvälisten asioiden koordinaattori **Laura Lulu** sanoo.

Keväällä Tampereen yliopisto päätti, että vaihto-ohjelmat keskeytetään toistaiseksi.

— Se oli kova päätös. Nyt ajattelen, että tilanteeseen liittyy niin monia asioita, että ehkä oli parempi näin.

Nyt Lulu ja hänen kollegansa näkevät, miten muut yliopistot ovat ratkaisseet ongelmia, ja voivat poimia parhaat käytännöt omiin käytäntöihinsä. He ovat seuranneet tiiviisti, miten muut yliopistot ovat järjestäneet tukea esimerkiksi

OPISKELIJOIDEN ULKOMAANJAKSOT (VÄHINTÄÄN 3 KIK) ERI YLIOPISTOISSA VUONNA 2019

Yliopisto	Suomesta	Suomeen	Liikkuvuus Suomesta suhteessa uusien opisk. määrään, %	Liikkuvuus Suomesta suhteessa tutkintojen määrään, %
Hanken	237	171	54 %	37 %
Aalto-yliopisto	812	949	33 %	25 %
Vaasan yliopisto	237	196	27 %	23 %
Taideyliopisto	66	94	24 %	12 %
Turun yliopisto	551	467	23 %	17 %
Jyväskylän yliopisto	408	508	19 %	15 %
LUT-yliopisto	203	241	18 %	16 %
Tampereen yliopisto	552	878	18 %	16 %
Lapin yliopisto	109	206	17 %	12 %
Åbo Akademi	143	260	16 %	14 %
Helsingin yliopisto	585	1 144	15 %	10 %
Oulun yliopisto	278	525	15 %	10 %
Itä-Suomen yliopisto	284	583	13 %	9 %
Yhteensä	4 465	6 222	20 %	15 %

LÄHDE: OPETUSHALLITUS / VIPUNEN

karanteeniaikana ja opintojen alkuvaiheessa, kun suuri osa toiminnoista tehdään etänä.

Tammikuussa Tampereen yliopiston vaihdot alkavat taas pyöriä, mutta eivät välttämättä samanlaisina kuin ennen pandemiaa.

Lapin yliopistossa opiskelijavaihdot ovat olleet käynnissä koko koronapandemian ajan. Kansainvälistymispalveluiden päällikkö **Jaana Severidtin** mukaan opiskelijavaihdot ovat kiinnostaneet sekä lähteviä että saapuvia lähes yhtä paljon kuin aikaisemminkin. Tosin moni kevään, kesän ja syksyn vaihtoon lähtijöistä on perunut kokonaan tai siirtänyt lähtöään ensi vuoteen.

– Näyttää siltä, että keväälle 2021 on ennätysmäärä suunniteltuja vaihtojaksoja. Tilanne elää kuitenkin päivittäin, ja muutoksia tulee.

Joidenkin maiden yliopistot ovat pulassa, kun opiskelijat eivät liiku. Esimerkiksi Australiassa ja Isossa-Britanniassa yliopistojen budjetti nojaa kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden

tuomiin lukukausimaksuihin. Suomessa tutkinto-opiskelijoiden tuomat tulovirrat ovat vaatimattomia yliopiston kokonaisbudjettiin verrattuna. Silti ainakin Tampereella iloitaan nyt siitä, että kansainväliset tutkinto-opiskelijat ovat ottaneet paikkoja vastaan jopa enemmän kuin vuosi sitten.

– Tutkinto-opiskelijat tekevät opintojensa alun etänä joka tapauksessa. Todennäköisesti heidän ajatuksensa on, että jossain vaiheessa he pääsevät paikan päälle tekemään opinnot loppuun, kansainvälisten asioiden koordinaattori Laura Lalu sanoo.

Lalu ei tiedä, miksi kansainvälisiä opiskelijoita on nyt tavanomaista enemmän.

– Syistä ei ole kattavaa analyysiä. Me haluamme tietenkin ajatella, että meillä on hyvät ja kilpailukykyiset tutkinnot.

Englanninkielisillä mailla on kiistaton kilpailuetu, mitä tulee tutkinto-opiskelijoiden houkuttelemiseen. Kukaan ei tiedä, mitä tulee tapahtumaan, kun rajat ovat kiinni.

Kansainvälinen tilanne saattaa lisätä Suomen vetovoimaa.

– On se mahdollista, Lalu sanoo. •

Ongelmanratkaisija palveluammattiin

Globalisaation ja etätyön muovaamassa maailmassa akateemiselta johtajalta vaaditaan kykyä rakentaa yhteisöjä.

Akateeminen johtaminen on aivan omanlaisensa taitolaji. Siinä vaaditaan samanlaista osaamista kuin yrityksissä, mutta myös paljon muuta.

— Lähtökohtaisesti meillä Suomessa ajatellaan niin, että akateemisessa maailmassa toimivalla johtajalla on syytä olla syvällistä tuntemusta ja omakohtaista kokemusta akateemisesta maailmasta ja siitä, minkälaisia akateemiset organisaatiot ovat, sanoo Aalto-yliopiston provosti, professori **Kristiina Mäkelä**.

Yliopiston tavoitteet ovat moninaisemmat kuin yrityksellä, ja yliopisto toimii vuorovaikutuksessa koko yhteiskunnan kanssa. Tämä tekee johtamisesta Mäkelän mukaan monimutkaisempaa, sillä yliopistojen on toimittava yli toimialojen ja huomioitava erilaisten sidosryhmien tarpeet, jotka saattavat olla myös ristiriidassa toistensa kanssa.

Oman haasteensa johtamiselle asettavat myös tieteen perusarvot eli tieteen vapaus ja akateeminen vapaus. Johtajan täytyy edistää vuoropuhelua ja sovittaa yhteen erilaisia näkemyksiä, sillä yliopistoissa ei ole yhtä kaikille samaa tavoitetta kuten yrityksissä.

Yliopistoja ja yrityksiä erottaa myös suhde rahaan, toteaa professori **Jyrki Vuorinen**, Tampereen yliopiston informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunnan dekaani.

— Yliopistojen perustehtävä on tuottaa osaamista ja tietoa rahan toimiessa työkaluna ja polttoaineena, hän muistuttaa.

Mäkelä ja Vuorinen osallistuivat syyskuussa Professoriliiton ja Sivistystyönantajat ry:n järjestämään akateemista johtajuutta käsittelevään tilaisuuteen. Paneelikeskustelu käytiin Chatham House -säännöillä, eli tilaisuudessa puhutusta ei kerrota ulkopuolelle. *Acatii*-mi haastatteli Mäkelää ja Vuorista tilaisuuden jälkeen.

MITÄ YLEISTYVÄ ETÄOPETUS TARKOITTAÄ YLIOPISTOILLE?

Mitä tulee työnteon ja opiskelun muotoihin, sekä Mäkelä että Vuorinen uskovat, että toimimme tulevaisuudessa hybridimallin mukaan. Ihmiset kokoontuvat yhä kampuksille, mutta samalla työskentelevät ja opiskelevat ajasta ja paikasta riippumatta nykyistä itsenäisemmin.

— Akateemiset organisaatiot ovat tässä edelläkävijöitä, ja muun muassa yritysmaailmalla on yliopistoilta opittavaa. Johtamisen kannalta hybridiympä-

Akateemista johtamista käsitelleen tapahtuman juonsivat Sivistan toimitusjohtaja Teemu Hassinen (vas.) ja Professoriliiton toiminnanjohtaja Tarja Niemelä. Paneelissa dekaani Jyrki Vuorinen (vas.), provosti Kristiina Mäkelä ja Taideyliopiston rehtori Jari Perkiömäki.

ristö tarkoittaa, että yhteisön rakentaminen on entistä tärkeämpää, Kristiina Mäkelä toteaa.

Jyrki Vuorinen uskoo, että yliopistojen rooli kasvaa paljon nykyistä laajemmaksi, kun jatkuva oppiminen korvaa perinteistä mallia, jossa ensin suoritetaan tutkinto ja sen jälkeen siirrytään työelämään.

– Tällä hetkellä arvostetaan vielä tutkintoja ja ne toimivat vetonauloina yliopistoille, mutta tulevaisuudessa saattaa riittää, että suorittaa moduulin sieltä, toisen täältä, Vuorinen sanoo.

Myös globalisaatio ja yleistynyt etäopetus vaikuttavat yliopistoihin.

– Suomessa meillä on kansainvälisesti katsottuna pieniä yliopistoja pienillä, syrjäisillä paikkakunnilla, eikä meillä ole väestöpotentiaalia. Miten voimme kilpailla tulevaisuudessa, jos asiat hoituvat etäyhteyden kautta? Vuorinen kysyy.

TULEVAISUUDESSA TARVITAAN MONENLAISIA JOHTAJIA

Kristiina Mäkelä iloitsee siitä, että akateemisissa organisaatioissa on viime vuosien aikana kiinnitetty entistä enemmän huomiota johtamiseen ja johtajuuteen.

– Lähijohtamisen merkitys on suuri ja korostuu

yliopistojen työyhteisöjen, eli tutkimusryhmien, laitosien ja tiimien hyvinvoinnissa. Viime vuosien aikana vastaavissa tehtävissä toimiville on tarjottu yhä enemmän systemaattista johtamiskoulutusta, Mäkelä sanoo.

Jyrki Vuorinen pitää todennäköisenä, että Suomen yliopistoissa voimistuu maailmalla näkyvä trendi johtajuudesta palveluammattina (leadership as a service). Hän uskoo, että tämä muuttaa akateemisten organisaatioiden johtajien työnkuvaa.

– Mielestäni on kaikkein olennaisinta, että akateemisessa maailmassa toimivalla johtajalla on halua edistää nimenomaan akateemista maailmaa. Työ on erittäin kokonaisvaltaista, ja johtajalta vaaditaan todellista halua toimia johtajana akateemisessa organisaatiossa, Vuorinen sanoo.

Kristiina Mäkelä toivoo, että tulevaisuudessa kiinnitettäisiin yhä enemmän huomiota myös johtajien diversiteettiin: tarvitaan monenlaisia johtajia monenlaisilla taustoilla. Tämä on oleellista, sillä akateemiset yhteisöt ovat yhä monimuotoisempia ja kansainvälisempiä.

– Meidän täytyy jatkaa akateemisen johtamisen kehittämistä. Hyvä johtaminen on meidän jokaisen asia, ei pelkästään johtajien, Mäkelä muistuttaa. •

Akatemiasihtööri Jaakko Kuosmanen on väitellyt politiikan tohtoriksi Edinburghin yliopistosta. Hän on työskennellyt laajasti hallinnon ja tieteellisen tiedon parissa, viimeksi ajatushautomo Demos Helsingissä alueenaan tieteen yhteiskunnallinen vaikuttavuus.

KORONAKRIISI TOI MUKANAAN PÄÄTTÄJIEN JA TUTKIJOIDEN KUHERRUSKUUKAUDEN. POLITIIKAN JA TIETEEN VÄLILLÄ ON SILTI KUILU, SANOO SUOMALAISEN TIEDEAKATEMIAN AKATEMIASIHTEERI **JAAKKO KUOSMANEN**. HÄN VETÄÄ SOFI-HANKETTA, JOKA KEHITTÄÄ SUOMEEN TIEDENEUVONNAN JÄRJESTELMÄÄ.

TEKSTI **TERHI HAUTAMÄKI**

1) Mitä korona-aika on paljastanut tiedeyhteisön ja päättäjien yhteyksien toimivuudesta?

– Yhteyksien toimivuudesta kertoo se, että keväällä perustettiin kaksi tiedepaneelia, joista toinen liittyi koronakriisin hoitoon. Tiedeyhteisöä pyydettiin valitsemaan paneelin edustajat, eli ne eivät olleet poliittisia nimityksiä. Covid-tiedepaneeli kokosi muutamassa viikossa 115-sivuisen raportin, jossa kiitettiin, mitä viruksesta, kriisistä ja sen vaikutuksista sillä hetkellä tiedettiin. Tiedepaneelin merkitys oli erityisen suuri, kun valmisteltiin päätöstä koulujen avaamisesta toukokuussa.

2) Onko Suomen politiikasta viimeaikaista esimerkkiä, jossa tiedon hyödyntämisessä on ollut ongelmia tai jossa olisi pitänyt kuunnella tutkijoita enemmän?

– Enemmän kuuntelun sijaan kuuntelun pitäisi olla systemaattisempaa. Esimerkiksi keskustelu kasvomaskeista paljasti siiloutumisen: kuka kuuntelee ketä ja milloin? Pitäisi saada paras tieteellinen kokonaisnäkemys kuratoitua päättäjille ja julkisuuteen. Eri selvitykset maskien hyödyistä eivät ehkä olleet ristiriidassa, mutta julkisuudessa syntyi käsitys, että tieto on ristiriitaista.

3) Tieteen ja päätöksenteon vuorovaikutusta Suomessa edistävät useat tahot. Mikä on Sofi-hankkeen erityinen rooli tässä?

– Laadukasta tutkimustietoa on maailmassa enemmän kuin koskaan aikaisemmin, mutta sen löytäminen on yhä vaikeampaa ja tieteellinen tieto sekoittuu valetietoon ja pseudotieteeseen. Meiltä puuttuu toimija, joka tuo uusimman laadukkaan tieteellisen tiedon yhteen, kuratoi ja syntetisoi tietoa

ja välittää sitä päätöksentekijöille. Tätä kehitämme Sofi-hankkeessa. Sofi on Suomen neljän tiedeakatemian hanke, mutta samalla koko tiedekentän hanke.

4) Mitä Sofi-hankkeessa on tähän mennessä saatu aikaan?

– Teemme erilaisia kokeiluja, joiden pohjalta kehitämme Suomeen tiedeneuvonnan järjestelmää. Lupaavin kokeiluista on ollut ministeriöiden tiedesparraus. Valtiovarainministeriössä julkishallinnon strategian valmistelijat ja ympäristöministeriössä luonnonsuojelulain valmistelijat ovat antaneet puolivalmiita suunnitelmia tutkijoiden kommentoiviksi. Sparraus on pienimuotoista, välitöntä ja suora. Tästä on tullut paljon kiitosta.

5) Tiedeyhteisö on tottunut tiedon epävarmuuteen, mutta poliittisten päätösten tueksi kaivattaisiin selkeitä vastauksia. Mitä tälle on tehtävissä?

– Kokemuksemme mukaan päättäjillä ei ole aina halua saada yhtä vastausta, vaan he haluavat kuulla, mitä keskustelua tieteen sisällä käydään ja muodostaa oman kantansa. Jos ei tiedä kontekstia, keskusteluun on vaikea mennä mukaan. Tiedeyhteisön pitää kyetä kommunikoimaan, miksi tieto on epävarmaa ja mitä se tarkoittaa päätöksenteon kannalta. Toisaalta tiedeyhteisön pitää ymmärtää poliittisen päätöksenteon realiteetteja. Yksittäisessä poliittisessa päätöksessä arvot voivat ajaa tiedon ohi – se on järjestelmän luonne. •

KOLUMNI

MONA MANNEVO

ERIKOISTUTKIJ,
EDUSKUNTATUTKIMUKSEN KESKUS

Rakkaus satuttaa

#ilovemyjob, kertoo suosittu aihe-tunniste monen yliopistolaisen sosiaalisen median päivityksissä. Minussa tämä tunnustus herättää kaksijakoisia tunteita.

Tutkijat rakastavat tutkimusta, siitä ei ole epäilystä. Moni tutkija on kuitenkin myös uupunut vuodesta toiseen jatkuviin pätkätöihin ja armottomaan kilpailuun, joita rakkaan työn tekeminen edellyttää. Tässä valossa kertomus työn rakastamisesta tuntuu pulmalliselta, jopa haitalliselta.

Puhe työtään rakastavista huippututkijoista ei huomioi akateemiseen työhöön liittyvää tempoilua ja sattumanvaraisuutta. Kilpailu töistä ja rahoituksesta on kovaa, joten ovista ja ikkunoista sataa laadukkaita hakemuksia,

joita kaikkia ei voida palkita.

Yliopisto2020-sivustolla julkaistussa kirjoituksessaan *Satuman kauppaa* kosmologi **Syky Räsänen** pohtii arvioijan näkökulmasta, että kun erinomaisia hakemuksia erotellaan toisistaan, ratkaisevia tekijöitä saattavat olla tutkimuksen kannalta aivan toisijaiset seikat, kuten kauniisti aseteltu aikataulukaaivio – kärjistään ilmaistuna.

Reilua tapaa jakaa rahaa ei ole, mutta kilpailu kiristyy, joten uusia mittareita kehitellään kiivaasti. Rakkausmittaria ei tosin vielä ole keksitty.

Etenkin uran alkuvaiheessa projektimainen työskentely ja jatkuva rahoituksen hakeminen ovat hämmäntäviä kokemuksia. Tiedeyhteisöissä toistellaan, että rahoitushakuja ei kannata ottaa liian henkilökohtaisesti. Samaan aikaan esimerkiksi Suomen Akatemian kuitenkin uutisoi rahoitus-

SAKSITUT

1 ”Ei minunkaan tuloksiani aluksi halluttu hyväksyä. Ainoa tapa vakuuttaa tiedeyhteisö on tehdä työnsä paremmin kuin muut ja antaa tulosten puhua.”

ERIKA ISOLAURI, TURUN YLIOPISTON
LASTENTAUTIOPIN PROFESSORI, HS 10.9.

2 ”Asia, josta haluaisin yliopistomaailmassa eroon, on termi ’jatko-opiskelija’. Parempi termi olisi esimerkiksi ’väitöskirjatutkija’. Ehkä uuden vuosikymmenen alku olisi hyvä kohta käytännön muuttamiselle?”

DOSENTTI TOMMI TENKANEN, TWITTER 20.9.

3 ”Koen, että meidän, uuden sukupolven, on syytä myös peräänkuuluttaa toisenlaisia arvoja eikä pönkittää vanhoja valtarakenteita, joissa tällainen mestarimainen suunnittelu ei ota mitenkään huomioon käyttäjänsä.”

MUOTOILUN LAITOKSELTA VALMISTUNUT JUSTUS
KANTAKOSKI KOMMENTOI AALTO-YLIOPISTON
VÄRE-RAKENNUSTA, HS 20.9.

4 ”On ongelmallista, että emme saa koulutusta esimerkiksi omia yliopettajiamme, vaan heidän täytyy ensin valmis-

tua yliopistosta tohtoriksi.”

VARAREHTORI JANNE SALMINEN, HAMK,
HÄMEEN SANOMAT 29.9.

5 ”Jos viime hallituskaudella kritisoin joitain hallituksen toimia, sain kiitosta toiselta poliittiselta laidalta, ja nyt jos kritisoin tämän hallituksen toimia, kiitosta tulee toiselta laidalta. Ikään kuin politiikkaa analysoimalla antaisin oikeutusta vastapuolelle. Se on tutkijalle aika vastenmielinen ajatus. En pidä myöskään siitä, että tutkijat joutuvat operoimaan

päätökset julkaistessaan, että he ovat rahoittaneet alansa lupaa-vimpia ja parhaimpia tutkijoita. Vaille rahaa jääneellä nuorella tutkijalla saa olla rautainen itse-tunto, jos tätä ei tulkitse vihjeenä siirtyä toisenlaisiin, ”tavallisille tutkijoille” sopiviin töihin.

”Etenkin patkätyö-läisillä on rahoittajiin tunneside, joka muistuttaa epäonnista teiniromanssia.”

Kilpailu rahoituksesta on jul-maa juuri siksi, että yliopistotyötä on vaikea erottaa itsestä. Eräs kol-legani tuumaili taannoin keskellä kiireistä hakusyksyä, että eten-kin patkätyöläisillä on rahoitta-jiin tunneside, joka muistuttaa

epäonnista teiniromanssia. Tutki-ja tekee kaikkensa, jotta kelpaisi ihastukselleen, mutta lopulta käy ilmi, että hänellä oli sittenkin vääränlainen paita, väärät kaverit tai vääränlainen tausta.

Kiusallista, mutta totta: aka-teeminen patkätyöläinen ei ikinä kasva aikuiseksi vaan yrittää aina olla varmuuden vuoksi kaikille mieliksi.

Tempoileva tutkijanura on kulut-tavaa paitsi yksilölle myös yhteisölle. Tutkimusprojekteja on vai-kea suunnitella ja pitää kasassa, koska tutkijat tulevat ja mene-vät. Tilanne aiheuttaa jännitteitä, mutta patkätyöläisiä on mahdo-ton vaatia sitoutumaan. He etsivät koko ajan uusia, mielellään pitkä-aikaisia kumppaneita.

Pulmia voi syntyä siitäkin, että projektimyyrät kantavat mukanaan keskeneräisiä ja tule-via töitä. Niitä ei voi jättää teke-mättä, koska tutkimus harvoin

päätyy samaan hetkeen kuin projekti tai työsuhte projektissa.

Patkätyöongelmat ovat ra-kenteissa, mutta puhe tunteista hokuttelee, sillä se sitoo yliopis-tolaiset yhteen: ikään kuin kaikki työtään rakastavat jakaisivat sa-man kärsimyksen. Jaettu tunne-kokemus ei kuitenkaan kerro siitä, miten erilaisia akateemiset urat ovat. Ihanteellinen tutkijanura etenee lineaarisesti, mutta suurin osa tutkijoista säntäilee kuin pallo flipperissä.

Epävarmuus on erottamaton osa yliopistotyötä. Se kuitenkin ai-heuttaa monelle ahdistusta. Ehkä seuraavaksi voisimme siirtyä tun-nepuheesta pohtimaan konkreetti-sia toimia, joilla eri tehtävissä koet-tua kuormitusta voisi vähentää.

Rakkauspuhe ei ole oikea rat-kaisu, sillä rakastuneet ihmiset käyvät tunnetusti ylikierroksilla. He tekevät mitä tahansa rakkau-tensa eteen – vaikka sitten vielä vähän enemmän töitä. ●

ylipoliittisessa ympäristössä ja olemaan sen takia hirveän tarkkoja, ettei heitä vain tulkita väärin.”

TUTKIJATOHTORI JOHANNA VUORELMA,
SUOMEN KUVALEHTI 18.9.

6 ”Yhteiskuntatieteilijöiden ja hu-manistien rooli voi näkyä muun muassa tutkijana, kriitikkona, aktivistina, yrittäjänä tai monessa näistä. Ajassamme, globaalissa tietotaloudessa, jossa yritykset perustuvat yhä monimutkaisemmille ide-oille ja löydöksille, yliopistoilla on tilaisuus

olla aktiivinen talousjärjestelmän muo-vaaja. Siksi onkin tärkeää arvostaa myös yrittämistä karttavien tutkijoiden ajatuksia ja kuunnella niitä. Kriittisistä ajatuksista voidaan löytää entistä parempia tapoja toimia taloudessa.”

VÄITÖSKIRJATUTKIJA ANNINA LATTU,
TIETEESSÄ TAPAHTUU 4/2020

7 ”2010-luvulla [HY:n] rekrytoinneissa on tieteellisen pätevyyden ohella ja ohi korostettu ’kokonaisvaltaista’, joustavaa harkintaa. Kutsujen kynnyistä

alennettiin vuonna 2011 tehdyllä johto-säännön muutoksella ja kutsujen määrää on kasvatettu. Järjestelmän johtajave-toista joustavuutta ovat lisänneet myös tenure track -systeemin käyttöönotto ja työelämäprofessorien nimittäminen. Rekrytointijärjestelmä kaipaisi nopeasti kriittistä kokonaisarviota. Muuten on vaarana se, että se lähestyy entisestään valtionhallinnon käytäntöjä, joita leimaa avoin poliittinen tarkoitushakuisuus.”

PROFESSORI JUUKA KEKKONEN,
YLIPISTO2020.FI, 22.8.

LIIAN HANKALAA

Yleiskustannukset syövät myönnettyä tutkimusrahaa ja tutkijoiden motivaatiota. Asiaa hämärtää entisestään monimutkainen ja läpinäkymätön byrokratia. Kokonaiskustannusmallilla on kuitenkin myös ymmärtäjänsä.

Tutkijaryhmä saa Suomen Akatemialta 500 000 euroa rahoitusta. Ryhmälle itselleen siitä jää kuitenkin vain puolet: yliopisto ottaa toisen puoliskon tutkimuksesta aiheutuviin yleiskustannuksiin. Yleiskustannuksia kertyy esimerkiksi siitä, kun tiedekunnan taloussihteeri laskee ryhmän palkkoja, kirjasto ostaa käyttöoikeuksia tieteilisiin julkaisuihin, it-tuki asentaa ohjelmistoja tai kun siivooja lisää saippuaa ja vessapaperia tutkijoiden käyttämiin vessoihin.

Välttämättömiä kustannuksia kaikki, mutta tosiaanko tällaiseen menee 250 000 euroa, pohtivat tutkijat kaikkialla Suomessa. Esimerkkitaupauksessamme yleiskustannusprosentti on 100, eli tutkimusryhmälle itselleen jää 250 000 euroa. Tieteenalakohtainen vaihtelu on kuitenkin suurta. Esimerkiksi Helsingin yliopistossa keskustakampuksen humanisteilla ja valtiotieteilijöillä prosentti on tänä vuonna 65, kokeellista tutkimusta tekevissä Meilahdessa ja Viikissä 109.

Pohdinta on jatkunut jo pitkään. Suomen suurin tutkimuksen ulkopuolinen rahoittaja Suomen Akatemia otti vuonna 2009 käyttöön kokonaiskustannusmallin, johon myös tutkimuksen yleiskustannukset kuuluivat. Mallia on kritisoitu äänekkäästi siitä lähtien.

Suomen Akatemian työryhmä selvitti kokonaiskustannusmallin vaikutuksia vuonna 2015 ja totesi loppuraportissaan: ”Tutkijoiden palautteen perusteella käytännöt ovat vaikeasti ymmärrettäviä, tulkinnat muuttuvat

ja esimerkiksi käytettävissä olevan rahoituksen määrä ei ole helposti selvitettävissä.”

Näin on edelleen, kokee muun muassa fysiikan professori **Tapio-Ala-Nissilä**. Hän työskentelee Aalto-yliopistossa ja Loughborough'n yliopistossa Isossa-Britanniassa. Aiemmin hänellä oli koko ison tutkimusryhmän budjetti päässään, nyt sen laskeminen itse on ollut mahdotonta.

– Monet turhautuneet tutkijat kutsuvat mallia kokonaiskustannusmalliksi. On vaikea kuvitella epäonistuneempaa tapaa rahoittaa tutkimusta kuin miten se on tehty kokonaiskustannusmallissa.

Ennen kokonaiskustannusmallia Suomen Akatemia ja useimmat muutkin kotimaiset tutkimusrahoittajat käyttivät lisäkustannusmallia. Siinä rahoittaja maksaa tutkimushankkeen palkkakustannusten ja muiden suorien kulujen lisäksi vain tietyn kiinteän prosenttiosuuden välillisiä kustannuksia varten. Loput välillisistä kustannuksista jäivät tutkimusorganisaation katettavaksi.

Lisäkustannusmallin soveltaminen entiseen tapaan kävi mahdottomaksi, kun yliopistot irtautuivat valtiontaloudesta vuoden 2010 yliopistouudistuksessa.

– Sitä ennen yliopistot olivat momentteja valtion talousarviossa, mutta uudistuksen jälkeen Suomen Akatemian rahoja ei voinut enää siirtää yliopistoille noin vain, vaan tutkimusrahoitus meni valtionavustuslain piiriin, opetus- ja kulttuuriministeriön tiedeasiainneuvos **Soili Vasikainen** kertoo.

Yliopistojen taloudenpidolle oli tietenkin määräyksensä aiemminkin. Niitä noudatettiin huonosti, arvioi Valtiontalouden tarkastusvirasto kertomuksessaan eduskunnalle vuonna 2007. Vain yksi yliopisto oli viraston mukaan esittänyt riittävät tiedot taludestaan. Suurin yksittäinen puute oli työajan perusteella lasketavien kustannusten kohdentaminen.

Yliopistouudistuksen myötä yliopistojen talouspantiin tiukempaan kontrolliin, vaikka yliopistot virallisesti saivatkin autonomian. Reunaehtoja tulee niin perustuslaista, yliopistolaista, kirjanpitolaista kuin valtionavustuslaistakin. Niiden tulkinta ei ole aivan yksiselitteistä, mutta selvää on, että nyky-yliopistojen taloudenpidon on oltava tehokasta ja läpinäkyvää. Tulevathan rahat verovarosta.

Tästä kaikesta on seurannut se, että tutkimushankkeiden todelliset kustannukset on haluttu tuoda esiintavalla, johon vanha lisäkustannusmalli ei taipunut. Kokonaiskustannusmallin mukaisten yleiskustannusten on tarkoitus tuoda esiin ne välillisetkin kustannukset, jotka lisäkustannusmallissa jäivät piiloon.

Yliopistojen johdossa ja taloushallinnossa kokonaiskustannusmallia pidetään yleisesti hyvänä.

– Kokonaiskustannusmalli tuo tutkimuksen todelliset kustannukset näkyviksi, ja yleiskustannustuotolla pystytään ylläpitämään tutkimuksen infrastruktuuria, sanoo varadekaani, professori **Maija Tenkanen** Helsingin yliopiston maatalous-metsätieteellisestä tiedekunnasta.

Ongelma ei ole niinkään itse kokonaiskustannusmallissa, vaikka sitä tutkijat eniten manaavat, pohtii Turun yliopiston entinen rehtori **Kalervo Väänänen**. Hän oli itsekin kokonaiskustannusmallia vastaan, kun valtiovarainministeriö alkoi ajaa mallia tutkimusrahoitukseen. Hän oli tuolloin professori ja Suomen Akatemian hallituksessa.

– Uskon, että olisimme selvinneet ilman kokonaiskustannusmalliakin, vaikka varmaan olisi silti pitänyt miettiä toisenlaisia taloudenohjauskeinoja, Väänänen sanoo.

Väänänen ei ole haikaillut kokonaiskustannusmallista luopumisesta enää vuosiin. Liikaa hämminkiä, mihin tahansa suuntaan systeemiä veivattaisiinkin, hän ajattelee. Kokonaiskustannusmallissa on ongelmansa, mutta vuosien mittaan Väänänen on

KOKONAISKUSTANNUSMALLI JA LISÄKUSTANNUSMALLI VERTAILUSSA

Suomen Akatemian mallilaskelman mukaan 241 000 euroa maksava hanke vaatii lisäkustannusmallissa 23 000 euroa eli 32 prosenttia suuremman omarahoitussuuden kuin kokonaiskustannusmallissa.

Kokonaiskustannusmalli

Hankkeen kustannukset:	
Palkkakulut* (tehollinen työaika 85 %)	85 000
Sivukulut (HSK) 51 %	43 000
Yleiskulut (YK) 88 %	113 000
Muut kulut	0
Yhteensä	241 000
Rahoitus:	
Tukiprosentti 70 %	
eli rahoittajan osuus	169 000
Organisaation osuus 30 %	72 000 euroa
Todellinen kustannus	241 000

Lisäkustannusmalli

Hankkeen kustannukset suorituspaikalle:	
Palkkakulut	100 000
Sivukulut 28 %	28 000
Muut kulut	0
Yleiskulut (14,3 %)	18 000
Hakemuksen loppusumma	146 000
Rahoitus:	
Tukiprosentti 100 %	
eli rahoittajan osuus	146 000
Organisaation osuus	95 000 euroa
Todellinen kustannus	241 000

* Kokonaiskustannusmallissa palkkakustannus lasketaan tehollisen työajan kerrointa käyttäen suunnitteluvaiheessa. Hankkeelle kirjataan ja rahoittajalle raportoidaan todellinen tehollisen työajan kustannus työajanseurannan kautta. Välilliset työvoimakustannukset (HSK) muodostuvat välillisistä palkkakustannuksista, sosiaaliturvan kustannuksista ja muista välillisistä henkilökustannuksista. Lisäkustannusmallin mukaisessa hankkeessa rahoittajan myöntämä sivukuluprosentti ei välttämättä kata todellisia kustannuksia. Lisäkustannusmallissa palkkakustannus sisältää kuitenkin myös poissaoloaikojen, kuten sairaus- ja loma-aikojen palkat, jotka kokonaiskustannusmallissa on sisällytetty henkilösivukustannuksiin.

LÄHDE: SUOMEN AKATEMIA, KOKONAISKUSTANNUSMALLIN VAIKUTTAVUUDEN JA VAIKUTUSTEN ARVIOINTI -LOPPURAPORTTI (2015)

alkanut ymmärtää sitä paremmin.

– Enää ei tule kysymykseen, että julkista rahaa annetaan könttänä ja sanotaan, että tehkää ihan mitä parhaaksi katsotte sen kanssa. Nyt kannattaisi vain yrittää hioa nykyistä mallia mahdollisimman helppokäyttöiseksi.

Tämä on kuitenkin osoittautunut ylivoimaiseksi tehtäväksi. Yleiskustannukset eivät ole ainoa asia, mikä tutkijoita kokonaiskustannusmallissa hiertää, mutta se on suurin ongelma. Erityisesti tutkijoita närästää järjestelmän läpinäkyttömyys. Tutkimuksesta aiheutuvien välillisten kulujen kattaminen ymmärretään, mutta jotta järjestelmään voisi luottaa, sen pitäisi olla nykyistä avoimempi.

Yleiskustannusprosentit lasketaan OKM:n määräyksen mukaisesti edellisvuoden tilintarkastetun tilinpäätöksen perusteella, ja myös prosenttien laskenta tarkastetaan. Yliopistojen ja tutkimuslaitosten yleiskustannusprosentit vaihtelevat sen takia keskenään ja vuosittain, ja niin niiden mallin mukaan kuuluukin.

Yleiskustannusten keräämisestä ja jakamisesta yliopistot kuitenkin päättävät oman mielensä mukaan. Käytännöt ovat kirjavia, totesi kokonaiskustannusmallin nykytilaa ja kehittämistarpeita käsitel-

lyt Suomen Akatemian työryhmä syyskuun lopussa julkaistussa raportissaan. Työryhmässä oli jäseniä Akatemiasta ja OKM:stä. Raporttia varten työryhmä lähetti yliopistojen ja valtion tutkimuslaitosten talousjohtolle kyselyn. Saadut vastaukset kertovat, että yleiskustannuksia käsitellään vaihtelevilla tavoilla jopa yksittäisen yliopiston sisällä.

Yliopisto voi esimerkiksi ottaa joko koko yleiskustannusosuuden tai osan siitä. Se saattaa jakaa osuuden joko tiedekunnille, laitoksille tai suoraan tukipalveluille, joista kustannukset ovat muodostuneet. Yleiskustannukset voi myös ottaa joko pelkästään rahoittajan osuudesta tai hankkeen koko rahoituksesta. *Acatiimi* kirjoitti aiheesta numerossa 4/2020.

– On ajateltu, että yleiskustannusten kohdentaminen kuuluu yliopistojen autonomian piiriin. Ehkä kuitenkin voisi miettiä, mikä olisi selkeä käytäntö suositukseksi. Nyt käytännöissä on niin paljon hajontaa, OKM:n Soili Vasikainen pohtii.

Professori Tapio Ala-Nissilä sanoo yleiskustannusten valuvan hallintoon tavalla, joka tuntuu läpinäkyttömältä ja mielivaltaiselta. Eniten hiertää se, miten yliopistot tai tiedekunnat – miten asia missäkin yliopistossa hoidetaan – palauttavat

yleiskustannuksia tutkijoille. Ala-Nissilä kertoo, että hänen laitoksellaan palautuksilla kustannetaan nykyisin vuosittain yhden väitöskirjatutkijan palkka professorille harkinnan mukaan.

– Mutta minulle on täysin läpinäkymätöntä, miten rahat täsmälleen kiertävät.

Samoin ajattelee professorikollega **Markku Kulmala** Helsingin yliopistosta. Kulmala kertoo, että Helsingin yliopistossa tiedekuntien johtajat palauttavat rahoituksen hankkineelle tutkimusryhmälle yleiskustannuksista 0–70 prosenttia kunkin hankevuoden jälkeen.

– Yleiskustannukset ovat osa yliopiston ja tiedekuntien tulovirtaa, joten palautukset tulevat epäsuorasti. Siksi on vaikea sanoa tarkkaa lukua. Palautukset ovat vähentyneet vuoden 2015 isojen leikkausten jälkeen, Kulmala toteaa.

Helsingin yliopiston talouspäällikön **Marika Häggmanin** mukaan niin kutsutuissa palautuksissa ei kuitenkaan ole kyse yleiskustannuksiin kerätystä rahasta.

– On aika yleinen harhaluulo, että palautukset ovat yleiskustannusrahaa, jota on kerätty liikaa.

”On aika yleinen harhaluulo, että palautukset ovat yleiskustannusrahaa, jota on kerätty liikaa.”

TALOUSPÄÄLLIKÖ MARIKA HÄGGMAN

Yleiskustannuksia kerätään Häggmanin mukaan todellisten kustannusten mukaan, eikä mitään palautettavaa jää. Sen sijaan monet Helsingin yliopiston yksiköt jakavat tutkimusryhmilleen tukena ja kannustimena perusrahaa, jonka perusteena voi olla esimerkiksi julkaisujen, tutkintojen tai kerätyn ulkopuolisen rahoituksen määrä. Ulkopuolinen rahoitus korreloi usein vahvasti maksettujen yleiskustannusten kanssa.

– Tällöin kyse on siitä, että dekaani jakaa perusrahan käyttöoikeutta. Rahaa ei tulouteta ryhmälle, vaan sillä on isompi käyttöbudjetti seuraavana vuonna, Häggman sanoo.

Nämä palautuskäytännöt ovat pitkälti dekaanien varassa, ja ne vaihtelevat sekä yliopistojen välillä että sisällä. Vaikka virallisesti ei ole kyse yleiskustannusten palauttamisesta, yhteys yleiskustannuksiin on niin vahva, että moni tutkija pitää käytäntöä rahan-

pesuna: yliopisto ottaa tutkijoiden keräämää rahaa kirstuunsa, jossa se menettää värinsä ja josta sitä siten mielivaltaiselta tuntuvin perustein jaetaan tutkijoille, kuin armopoloina.

Monet tutkijat eivät silti koe kokonaiskustannusmallin ongelmien johtuvan pelkästään yliopistojen tavasta soveltaa sitä. Esimerkiksi Tapio Ala-Nissilä katsoo kokonaiskustannusmallin leikanneen tutkimusrahoitusta jopa 30–40 prosenttia, koska Akatemian budjettia ei lisätty vastaavasti. Aiemmin Akatemian maksama tutkimusrahoitus meni pääosin tutkimukseen, nyt siitä lohkaistaan Ala-Nissilän mukaan monessa tapauksessa jopa puolet tai enemmän yliopistojen hallinnon pyörittämiseen. Hänen mielestään esimerkiksi EU:n Horisontti-rahoituksessa käytetty kiinteä 25 prosentin yleiskustannusosuus olisi useimmilla aloilla riittävä kattamaan tutkimuksen kustannukset.

– Millä perusteella esimerkiksi Suomen Akatemian pitää rahoittaa yliopiston perustoimintoja? Heidähän on pakotettu siihen. Sähkön ja veden, asiallisten työtilojen ja vehkeiden pitäisi kuulua tutkijan perusetuihin. Sitä varten meillä on yliopiston perusbudjetti, Ala-Nissilä sanoo.

Ala-Nissilää turhauttavat kokonaiskustannusmallin puolustuspuheet, joita hän pitää sumutuksena. Yliopistojen johdossa ja taloushallinnossa puolestaan turhauttaa Ala-Nissilän edustama näkökanta, jossa talousihmisten mielestä ohitetaan koko kokonaiskustannusmallin perusidea: kaikki tutkimuksen aiheuttamat kustannukset on eriteltävä ja katettava, myös sähkö, vesi, työtilat ja -vehkeet.

Kaikkialla kokonaiskustannusmalliin ei silti olla tyytymättömiä. Tutkimuslaitoksissa malliin suhtaudutaan myönteisemmin kuin yliopistoissa.

Tutkimusprofessori **Markus Olin** on työskennellyt VTT:ssä vuodesta 1987 ja toteuttanut kaikki tutkimusprojektinsa kokonaiskustannusmallissa. Malli on hänellä selkäytimessä.

– Minun mielestäni tämä on ihan luonnollinen asia. Ainahan tutkijat toivoisivat, että kerroin olisi pienempi, että saisi vähemmällä rahalla enemmän tutkimusta, mutta kulujen karsiminen on osoittautunut vaikeaksi, Olin sanoo.

VTT muuttui osakeyhtiöksi vuonna 2015, mutta se oli nettobudjetoitu virasto jo tätä ennen, Olin kertoo. Tämä tarkoittaa sitä, että virastomuotoisenakin VTT:n piti kattaa kaikki kulunsa omilla tuloillaan.

MITÄ YLEISKUSTANNUKSIIN SISÄLTYY

Korkeakoulun yleisjohto

Yhteiset talous- ja henkilöstöpalvelut ml. palvelukeskukset

Viestintäpalvelut

Juridiset palvelut ja muut yhteiset toiminnot

IT-palvelut, tietojärjestelmät ja tietoturva

Koneiden ja kaluston huolto- ja korjausmenot

Palveluhankinnat ja jäsenmaksut

Kirjastopalvelut

Tila- ja turvallisuuspalvelut

Omaisuusvakuutusmaksut

Poistot rakennuksista, koneista ja kalustosta

Tutkimuksen tukipalvelut, IPR-toiminta

Tutkijakoulujen hallinnointi

LÄHDE: OKM, KOKONAISKUSTANNUSTEN
LASKENTAMENETTELYÄ KOSKEVA MÄÄRÄYS
(LISTA EI OLE TÄYDELLINEN)

Tämä on Olinin mukaan auttanut ymmärtämään, miksi hankkeilta kerätään yleiskustannuksia.

Olinin ydinjätteiden loppusijoitusta tutkivalle tutkimusryhmälle kokonaiskustannusmalli on ollut edullisempi kuin vanha lisäkustannusmalli tai EU:n käyttämä Horisontti-malli.

– Vaatii aikamoista Excel-taiturointia sovittaa EU:n ja VTT:n rahoitusmallit yhteen, emmekä silti saa EU-rahalla katettua kuin ehkä 70 prosenttia tutkimuksen kustannuksista.

Myös rahoittajan kannalta kokonaiskustannusmalli on selkeä, sanoo Suomen Akatemian talousjohtaja **Satu-Anniina Pakarinen**. Rahoittajat antavat rahoituksen aina yliopistolle, ei tutkimusryhmälle, joka rahoituksen on hankkinut. Suomen Akatemiakaan ei siis määrittele, miten ja mihin myönnetty tutkimusraha käytetään hankkeen sisällä. Tästä huolimatta Akatemia on usein keskustelun ytimessä, kun kokonaiskustannusmallista kiistellään: vastaanahan sen vuosittainen 300 miljoonan euron osuus liki puolta Suomen yliopistojen täydentävästä rahoituksesta.

Toinen suuri rahoittaja, Business Finland (entinen Tekes), on käyttänyt kokonaiskustannusmallia vielä kauemmin.

Kotimaiset säätiöt noudattavat kukin omia käytäntöjään. Esimerkiksi Koneen Säätiö lisää jakamaansa rahoitukseen 15 prosenttia yleiskustannuksia. Niitä saa kaikista eritellyistä tutkimusinfrastruktuurin kuluista.

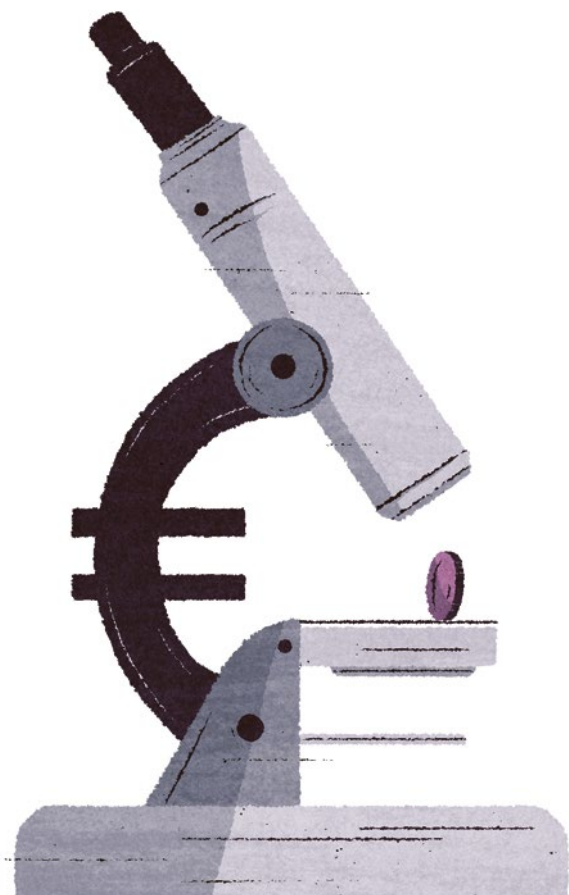
Kokonaiskustannusmallin käyttöönottoon vaikutti aikanaan myös se, että samaan suuntaan oltiin menossa muuallakin Euroopassa. Yli 800:aa eurooppalaista yliopistoa edustava European University Association suositteli tuolloin kokonaiskustannusmalliin siirtymistä koko Euroopassa.

EU otti vuosille 2014–2020 ajoittuvassa Horisontti 2020 –puiteohjelmassaan kuitenkin käyttöön lisä- ja kokonaiskustannusmallin hybridin, jossa välillisistä kustannuksista maksetaan kiinteä 25 prosentin korvaus. Tavoitteena oli yksinkertaistaa hallintoa.

–Tietysti sekään ei ole ihan niin yksinkertainen kuin haluaisi ajatella. Senkin taustalla on paljon erilaisia laskentamalleja, Satu-Anniina Pakarinen sanoo.

EU:n päätös luopua kokonaiskustannusmallista Horisontti-ohjelmassa sai yliopistokentän odottamaan, että myös Akatemia ja Tekes luopuvat kokonaiskustannusmallista, Helsingin yliopiston Marika Häggman kertoo.

– Mutta eivät luopuneet. Aina välillä asia pulpahtaa yhä esiin, mutta en aisti, että muutosta olisi tiedossa.

Jos kokonaismallista lähdetäisiin luopumaan, aloitteen pitäisi Häggmanin mukaan todennäköisesti tulla valtiovarainministeriöstä.

Akatemiaprofessori **Anu Wartiovaara** Helsingin yliopistosta ottaisi kernaasti vanhan lisäkustannusmallin takaisin Suomeen. Se mahdollistaisi hänen mukaansa nykyistä useampien tutkijoiden rahoittamisen, kun hankkeeseen ei tarvittaisi kuluihin nähden kaksinkertaista apurahaa.

Wartiovaaran mukaan EU-konsortioissa suomalaiset pystyvät samassa hankkeessa tekemään paljon vähemmän kuin muut EU-maat. Vaikka EU ei enää käytäkään kokonaiskustannusmallia, joutuu EU-konsortioon Akatemian rahoituksella osallistuva suomalaistutkija maksamaan EU-rahasta yliopistolle yleiskustannusosuuden.

– Kun vaikkapa yhdeksän EU-maan edustajilla yleiskustannusprosentti on korkeintaan 15, minulla se on yli sata! Saamme rahaa käyttöön noin puolet siitä, mitä muut, vaikka joka maalle olisi myönnetty yhtä suuri rahoitus.

Tutkimuksesta vastaava vararehtori **Jari Hämäläinen** LUT-yliopistosta kertoo ymmärtävänsä hyvin, miksi EU luopui kokonaiskustannusmallista. Tärkein syy oli hänen mukaansa se, että eri maissa oli niin erilaiset yleiskustannusprosentit. Järjestelmän rukkaaminen niin, että se ottaisi kaikkien maiden erilaiset järjestelmät huomioon ja olisi silti tasapuolinen, olisi ollut liian vaikeaa.

Suomalaiset yliopistot ovat kuitenkin kärsineet kiinteästä 25 prosentin yleiskustannuskorvauksesta.

– Sillä ei kata Suomessa oikeastaan muuta kuin palkkakulut lakisääteisillä sivukuluilla, mutta ei mitään tila- tai laboratoriokuluja. Periaatteessa Horisontti-hankkeen vastaanottaminen tulee silloin yliopistolle kalliiksi, koska jostain tilavuokrat ja muutkin pitää maksaa, Hämäläinen toteaa.

Tutkijat näkevät asian Hämäläisen mukaan usein niin, että he ovat joka tapauksessa huoneissaan laitoksen käytävän varrella, ja kaikki ulkoa tuleva raha on säästöä yliopistolle. Yhtä lailla voidaan ajatella niinkin, että tutkijat rekrytoidaan varta vasten hankkeelle, jolloin uudet tutkijat tarvitsevat uudet työtilat ja tietokoneet. Silloin kaikki yleiskustannukset muodostuvat vastaanotettaessa ulkopuolista rahoitusta.

Tilavuokrat ovat Hämäläisen mukaan hyvä esimerkki. Usein halutaan, että yliopisto maksaisi kaikkien yksiköidensä tilavuokrat, eikä vuokria vyörytetäisi tiedekunnille.

– Tämä johtaisi helposti siihen, että tiedekunnat haluaisivat pitää kaikki tilat käytössään, koska niistä ei tarvitse erikseen maksaa, Hämäläinen sanoo.

Näin tilakustannukset vähitellen kasvaisivat. Hämäläisen mukaan on parempi, että tietyt kustannukset vyörytetään yksiköihin, jotka saavat tällä tavalla itse nähdä todelliset tila- ja muut kulunsa. Mutta yliopistojen pitää myös tarjota kuluihin rahoitus, hän lisää.

Lisäkustannusmalliin palaaminen vääristäisi Hämäläisen mukaan kilpailua yliopistojen, tutkimuslaitosten ja yksityisten toimijoiden välillä. Jos yliopisto saisi myydä tutkimustaan lisäkustannusmallilla, se käyttäisi veroeuroja laskemaan tutkimuksensa hintaa suhteessa esimerkiksi yksityiseen yritykseen. Kokonaiskustannusmalli täytyisi siis pitää rinnalla, vaikka Akatemia siirtäisikin takaisin lisäkustannusmalliin.

Moni tutkija kritisoi kokonaiskustannusmallia myös siitä, ettei se kannusta. On turhauttavaa, kun jopa valtaosa omalla työllä ja kokemuksella kerätystä tutkimusrahasta uppoaa yliopiston laariin ja häviää – jonnekin. Joskus osa yleiskustannuksina kerätystä rahasta palautuu ryhmälle, mutta logiikalla, jota tuntuu olevan mahdoton tulkita.

Sosiologian akatemiaprofessori **Pertti Alasuutari** Tampereen yliopistosta kertoo kiinnittäneensä huomiota siihen, että yliopistoissa alettiin vakinaistaa hallinnon työpaikkoja, kun kokonaiskustannusmalli alkoi siirtää rahaa tutkimuksesta hallintoon. Määrä-

aikaisten osuus opettajista ja tutkijoista on sen sijaan pysynyt yhä korkeana.

Alasuutari kokee monen muun ohella, että kokonaiskustannusmalli on ollut heikentämässä tieteen vapautta. Malli tuntuu jo sanelevan, mitä tutkitaan.

– Yliopistomaailma ja etenkin Tampereen yliopisto ovat muuttumassa akateemisten yhteisöstä ulkopuolisten johtamaksi. Meidän, jotka suuresti edistämme yliopiston taloutta, pitäisi voida vahvasti yhteisönä ohjata yliopiston tutkimusstrategiaa.

Markku Kulmala tähdentää, että yliopisto ei ole tehdas, jolla on jokin pääomittaja. Siksi on tärkeää motivoida tutkijoita, sillä yliopistopäättäjät eivät luo hyviä konsortioita eivätkä he osallistu rahanhakukilpailuihin.

– Nyt meitä rangaistaan siitä aktiivisuudesta, että hankimme ulkopuolista rahoitusta. Yleiskustannukset menevät jonnekin, mutta emme tiedä minne.

Näin ajattelee myös Anu Wartiovaara. Hyvä alkua olisi, jos päättäjät kuuntelisivat tutkijoita herkemällä korvalla. Moni muukin Acatiimin haastattelema tutkija koki, että heidän huoliaan ei ole kuunneltu yliopistojen ja ministeriöiden johdossa.

– Vahinkoja tapahtuisi vähemmän, jos vaikkapa akatemiaprofessoreita tai huippuyksiköiden johtajia kuultaisiin, kun tehdään isoja päätöksiä. Tai tutkijoilta kysyttäisiin, miten monien pienten muutosten summa vaikuttaa ruohonjuuritasolla, Wartiovaara sanoo.

Kalervo Väänänen näkee tutkijoiden ja hallinnon välisen railon johtuvan suurelta osin viestinnästä – tai sen puutteesta. Hallinto pyrkii toimimaan ylhäältä annettujen sääntöjen mukaan, mutta ei ehkä aina ymmärrä, miltä asia näyttää tutkijan näkökulmasta. Tutkijat taas haluaisivat vain tutkia, ja hallinto tuntuu asettavan sille esteitä.

Kukaan Acatiimin haastattelemissa tutkijoista sen paremmin kuin taloushallinnon ammattilaisistakaan ei katsonut, että kokonaiskustannusmallista olisi viestitty riittävän hyvin. Yliopiston viestintäyksiköt voisivat Väänäsen mukaan toimia välittäjinä, mutta aihepiiri on niin vaikea, että viestinnän ammattilais-tenkin on vaikea ottaa siitä tolkkua.

Epäluuloja ovat Väänäsen mukaan omiaan herättämään myös saman yliopiston eri yksiköiden erilaiset käytännöt. Jos yksi tiedekunta jakaa palautuksia ja toinen ei, herää ilman jääneessä tiedekunnassa väistämättä epäilyksiä, onko kaikki mennyt oikein.

– En osaa nähdä muuta ratkaisua kuin että yliopistojen pitäisi jaksaa käydä tätä keskustelua tutkijoiden kanssa ja pyrkiä mahdollisimman oikeuden-

mukaiseen ja reaaliseseen arvioon yleiskustannuksista.

Samoin ajattelee Satu-Anniina Pakarinen Suomen Akatemiasta. Aihe on niin monimutkainen, että esimerkiksi yleiskustannusten sisäisen laskennan yksityiskohdista eivät ole perillä edes kaikki talous-

”Nyt meitä rangaistaan siitä aktiivisuudesta, että hankimme ulkopuolista rahoitusta. Yleiskustannukset menevät jonnekin, mutta emme tiedä minne.”

PROFESSORI MARKKU KULMALA

hallinnon asiantuntijat. Yhteisymmärrys vaatisi vuoropuhelua.

Samoilla linjoilla on myös OKM:n Soili Vasikainen, joka on aiemmin toiminut Helsingin yliopiston rahoitusjohtajana.

– Hallinto on nykyisin aika eriytynyt tiedekunnista ja niiden elämästä. Johtajat tapaavat johtajia, mutta mitkä nykyään edes ovat ne foorumit, joissa hallintoihmiset tapaisivat tutkijoita? hän pohtii.

Suomen Akatemia esittää syyskuisessa raportissaan lääkkeitä, jotka voivat tehdä kokonaiskustannusmallista nykyistä ymmärrettävämmän: taloushallinnon käytäntöjen yhdenmukaistamista ja vuoropuhelun ja läpinäkyvyyden lisäämistä. Ne eivät kuitenkaan tuo tutkimukseen euroakaan lisää rahaa.

Sivistystyönantajien laskelmien mukaan yliopistojen rahoitus väheni vuosina 2012–2019 reaalisesti noin 300 miljoonaa euroa leikkausten ja yliopistoindeksin jäädyttämisen seurauksena. Indeksi palautettiin kuluvalle vuodelle, mutta edellisten hallitusten leikkauksista on paikattu vasta reilu 10 prosenttia.

Jos palattaisiin lisäkustannusmalliin, yliopistojen pitäisi maksaa tutkimuksen välillisiä kustannuksia nykyistä enemmän perusrahoituksestaan. Jos taas yliopistojen omarahoitusosuutta pienennettäisiin kokonaiskustannusmallin puitteissa, Suomen Akatemian tutkimusrahaa riittäisi entistä harvemmille hankkeille. Minkään mallin ei toistaiseksi ole osoitettu kykenevän monistamaan tutkimusrahaa. •

JUTTUA VARTEN ON HAASTATELTU MYÖS
TIEDESOSIOLOGI ERKKI KAUKOSTA JA KONEEN SÄÄTIÖN
TIEDEJOHTAJAA KALLE KORHOSTA.

”Meitä ei pitäisi ampua tällä tavalla polveen”

Professori Jukka Westermarckin tutkimusryhmä tarvitsee paljon kalliita materiaaleja. Niistä ei kuitenkaan makseta yleiskustannuksia, minkä takia syöpä-tutkijat joutuvat käyttämään muita kuin parhaita saatavilla olevia raaka-aineita.

Syöpäbiologian professorin **Jukka Westermarckin** tutkimusryhmä tutkii Turun yliopistossa nykyhoidoille vastustuskykyisiä rintasyöpiä. Jotta tutkijat pystyisivät tekemään työtään, he tarvitsevat monenlaisia raaka-aineita.

— Jos haluaa julkaista parhailla foorumeilla, eläinkokeet on tehtävä usealla eläinmallilla, on ostettava genomilajuisia tekniikoita ja on ostettava yksisolutekniikoita, Westermarck sanoo.

Ne ovat kuitenkin kalliita. Yhdelle hiirikokeelle voi lääkkeineen tulla hintaa 5 000 euroa, ja yksi hanke saattaa vaatia useita hiirikokeita.

Westermarck on laskenut vuoden 2019 kirjanpidostaan, että hänen kymmenhenkisen ryhmänsä jokaisella tutkijalla pitäisi olla materiaalikuluihin 33 000 euron vuosibudjetti. Nykyisellä kokonaiskustannusmallin mukaisella rahoituksella yhden tutkijan tutkimusmateriaaleihin voi käyttää vain 10 000 euroa vuodessa. Sillä ei saa niitä materiaaleja, joilla tutkimus onnistuisi luotettavimmin ja nopeimmin – ja usein kokonaisbudjetin kannalta myös edullisimmin.

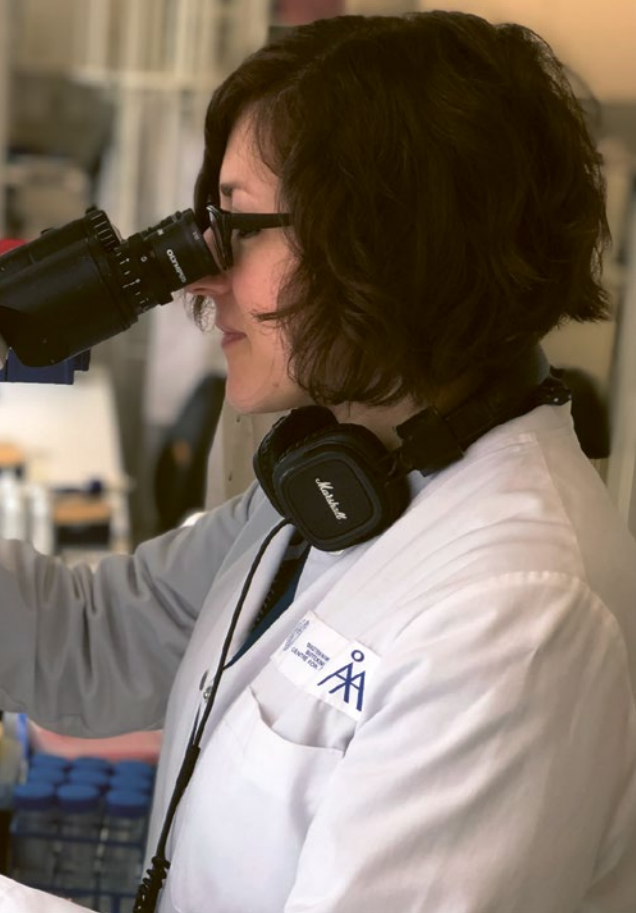
— Toki voi aina räpeltää halvemmilla ja hitaammilla tavoilla, mutta jos halutaan, että pystymme

kilpailemaan kansainvälisesti, meitä ei pitäisi ampua tällä tavalla polveen.

Westermarckin kritiikin kärki kohdistuu kokonaiskustannusmallin yleiskustannusten laskentaan, joka ei ota huomioon materiaali- ja käyttökustannuksia, kuten hänen ryhmänsä käyttämiä vasta-aineita ja geenianalyysia. Tärkein kotimainen tutkimusrahoittaja Suomen Akatemia on sidottu paitsi kokonaiskustannusmalliin myös valtionavustuslakiin, joka edellyttää lähes kaikilta julkisen rahan tutkimushankkeilta omarahoitussuutta, joka nykyään on Akatemialla 30 prosenttia. Omarahoitussuuden on tarkoitus sitouttaa myös yliopistot ja tutkimuslaitokset hankkeeseen.

Tämä tarkoittaa sitä, että yliopistoilla ei ole varaa ottaa vastaan kaikkea saatavilla olevaa ulkopuolista rahaa, koska omarahoitussuus on aina oltava. Yleensä omarahoitussuuden myöntämisestä ja sitä kautta rahoitushakemuksen hyväksymisestä päättää dekaani.

Jos hankkeessa on 100 000 euroa palkkakuluja eikä suoria materiaali-, laite- tai matkakuluja, yliopisto saa koko osuudelta yleiskustannuksia, joilla osaltaan

JUKKA WESTERMARCK

Tutkijatohtori Paulina Moreno Layseca tarkastelee viljeltyjä soluja Turun biotiedekeskuksessa.

Tämä ei kuitenkaan nykymallin mukaan ole mahdollista, kerrotaan sekä OKM:stä että Suomen Akatemian puolesta.

– Jos materiaalikustannukset ovat yksittäisten tutkimussuunnitelmien sanelemia eikä tarvetta kyseisille materiaaleille ole laajemmin tutkimusallalla, on vaikea kuvitella, että ne voisivat olla muuta kuin suoria kuluja projektille, talousjohtaja **Satu-Anniina Pakarinen** Suomen Akatemian puolesta sanoo.

Tiedekunnat voisivat Pakarisen mukaan tukea tällaisia käyttökuluiltaan kalliita projekteja strategisella rahoituksella yliopistojen perusrahoituksesta. Tässä on kuitenkin sama ongelma kuin omaraahoitusosuuden kanssa: kumpaankin tarvitaan rahaa.

Turun yliopiston tutkimuksesta vastaava vararehtori **Kalle-Antti Suominen** sanoo, että perusrahoituksesta maksetaan erilaisia laite-, aineisto- ja materiaalikustannuksia mahdollisuuksien mukaan. Hänkään ei näe, että yleiskustannuksia pitäisi ulottaa materiaalikustannuksiin, mutta myöntää, että omaraahoitusosuus on yliopistoille ongelma.

– Olisi syytä tarkastella koko nykyisen kokonaiskustannusmallin mielekkyyttä ja toimivuutta. Nykyinen malli ei ehkä myöskään huomioi riittävästi tieteenalojen eroja, Suominen sanoo.

Professori Westermarckin tutkimusryhmä saa rahoitusta myös Suomen ulkopuolelta, ja niiden tai muiden kotimaisten rahoittajien kuin Suomen Akatemian kanssa vastaavaa ongelmaa ei ole. Westermarckin mukaan tilanne voi olla jopa päinvastainen. Jos ei hakemuksessa budjetoi riittävästi rahaa materiaalikustannuksille, ei kannata odottaa saavansa rahaa myöskään palkkoihin. Sellainen hakemus ei ole uskottava.

– Eli ongelma on aivan OKM:n omaa keksintöä, ja jos he ovat sen keksineet niin kyllä varmasti pysyvät sen purkamaankin. Jos heille ei kelpaa tämä kustannusneutraali keino parantaa merkittävästi tieteen tekemisen edellytyksiä Suomessa, ei kannata ihmetellä, miksi täältä karkaavat tutkijat tekemään tiedettä maihin, joissa sen lisäksi että rahaa on jaossa runsaasti, rahoituksen ehdot eivät turhaan vaikeuta työn tekemistä. •

kattaa omaraahoitusosuutta. Jos taas hankkeessa on pelkästään suoria kustannuksia, yliopisto ei saa yleiskustannusosuutta lainkaan, vaan joutuu kattamaan omaraahoitusosuuden niin sanotusti käteisellä.

Tästä syystä yliopistot joko suoraan tai epäsuoraan ohjaavat tutkijoita tekemään rahoitushakemuksia, joissa on mahdollisimman paljon yleiskustannuksiin laskettavia kuluja ja mahdollisimman vähän suoria kuluja.

Westermarck ei silti syytä tilanteesta omaa yliopistoaan tai laitostaan, joiden tuesta hankebudjettien tasapainottamisessa hän kertoo olevansa kiitollinen.

– Kokonaiskustannusmallin perusidea on ihan kaunis, mutta toteutus on tehty mahdottomaksi sillä, että on viety yliopistoilta pohja pois, että ne voisivat tuoda oman osuutensa tutkimushankkeen pottiin, Westermarck sanoo.

– Opetus- ja kulttuuriministeriössä on selkeästi illuusio, että yliopistoilla olisi liikkuvia voimavaroja, mitä kiinnittää projekteihin. Mutta kun ei ole.

Westermarckin mielestä tilanne olisi korjattavissa sillä, että kaikista kuluista maksettaisiin samalla tavalla yleiskustannuksia. Näin kokeellinen tutkimus pääsisi eroon turhasta haitasta.

Akateemisella kirjoitustyyllillä on rajansa. Mutta ei niin tiukat kuin tutkijat luulevat.

Akateemisissa teksteissä luetteloidaan, käytetään kapeaa sanastoa ja kerrotaan etukäteen, mitä seuraavaksi tapahtuu. Kirjallisuudentutkija Sanna Nyqvistin mukaan akateeminen kirjoittaminen on kangistunut ja yhdenmukaistunut ihan liikaa.

kijakin saa
tyylitellä

”Kirjastossa kaikki ovat tasa-arvoisia riippumatta iästä, koulutuksesta, luottokelpoisuudesta tai siitä, nukkuvatko yönsä henkilöauton hintaisessa moottorivuoteessa vai pahvipedillä sillan alla.”

PARNASSO 3/2020

”Kirjallisuudentutkijat kyllä käyttävät kritiikkiä kirjallisuuden historian tai yksittäisen tekijän tai teoksen vastaanoton tutkimuksessa, mutta sillä on tällaisessa tutkimuksessa lähinnä aikalaisdokumentin funktio.”

KULTTUURINTUTKIMUS 32 (2015)

Vaikka julkaisujen nimet olisi jätetty edeltä pois, ei olisi vaikea arvata, kumpi virkkeistä on akateemista tekstiä ja kumpi ei. Akateeminen kirjoittaminen eroaa nykyään ratkaisevasti lehtien, jopa sivistyneiden kirjallisuuslehtien, tyylistä. Akateemisella maailmalla on oma makunsa, omat tyylikeinonsa ja omat rajansa.

Molemmat virkkeet on kirjoittanut kirjallisuudentutkija **Sanna Nyqvist** Helsingin yliopistosta. Pyydetään siis kirjallisuudentutkijaa analysoimaan omaa tekstiään – mikä alemmasta virkkeestä tekee akateemisen?

– Kattavuusvimma, luettelointivimma, se että pitää luetteloida ja täsmentää asioita tai mainita kaikki relevantit kohdat, Nyqvist vastaa.

Sen vuoksi virke ei sopi *Parnasson* kolumniin.

– Myös funktio-sana voisi olla kolumnissa hankala, sillä lukija voi ajatella sanan matemaattista merkitystä. Funktio-sanaa muuten viljellään nykyään hyvin hämärästi tieteellisissä teksteissä.

Entä miten hän olisi kirjoittanut kirjastoista akateemiseen julkaisuun?

– Tieteellisessä tekstissä kirjoittaisiin varmaan demokraattisesta kaupunkitilasta tai sosioekomisesta asemasta. Ilmaisisin asian teknisellä kielellä.

Akateemisissa teksteissä pitäydytään ylipäänsä kapeaan ja konservatiiviseen sanastoon, Nyqvist analysoi. Se on yksi syy, miksi hän haluaa kirjoittaa myös ei-akateemisia tekstejä.

Osa akateemisista kirjoitustavoista tuntuu tutkijasta oudolta. Kerran referee patisti Nyqvistia poistamaan tekstistä tutkijoiden etunimet. Alalla kyllä tiedettäisiin, keitä he ovat.

Mutta muuten akateemisissa teksteissä selitetään mahdollisimman paljon. Ei-akateemisessa kirjoitta-

misessa Nyqvist pitääkin muun muassa siitä, ettei tarvitse mennä aina juurille eikä kertoa, kuka esitti alun perin minkäkin ajatuksen. Tietoa saa syntetisoida.

– Se tekee tekstin lennosta kevyempää.

Kun ei tarvitse selittää niin paljon, pystyy jättämään enemmän lukijan oivallusten varaan.

Suurempi vapaus ulottuu myös aiheisiin.

– Voi käsitellä aiheita, joita tieteellinen formaatti ei tavoita, kuten arvoja ja mielipiteitä tai sitten aiheita, joissa on aineistollisia aukkoja.

1 900-luvulla akateemisen ja ei-akateemisen kirjoittamisen tyyli olivat lähempänä toisiaan.

Filosofian apulaisprofessori **Agnes Callard** kertoi äskettäin *The Point* -nettilehdessä lukeneensa 1940-luvulla julkaistuja moraalifilosofian artikkeleita. Nykyartikkeleihin verrattuna ne olivat epätarkempia, epäselvempiä ja epätieteellisempiä. Ne olivat myös vetävämpiä, tyyleitään monipuolisempia ja paremmin kirjoitettuja.

Nyqvist muistelee, että hänen omina opiskeluaikoinaan lukemansa kirjallisuudentutkimus 1960–80-luvulta oli paljon vapaammin kirjoitettua kuin nykyinen. Rönsyileväkin kirjoitustyyli sallittiin.

– Tieteellinen kirjoittaminen on kangistunut ja muuttunut paljon tiukemmaksi ja yhdenmukaisemmaksi.

Yksi syy on tieteen spesialisoituminen. Se on tehnyt myös artikkeleiden terminologiasta vaikeammin avautuvaa.

Lisää rajoja löytyy kirjoittajien pään sisältä. Nyqvist törmää huomattavasti useammin liian tiukkoihin kuin liian löyhiin tulkintoihin akateemisen kirjoittamisen rajoista.

– Tutkimusseminaareissa huomaa, että ihmisillä on äkkivääriä käsityksiä siitä, millä tavalla esimerkiksi artikkelin saa aloittaa. Käsitykset voivat olla hyvin mustavalkoisia, vaikka kirjoitustyylien nyanseja on lukemattomia. Kirjoittamisen ideoista pitäisi puhua enemmän.

Kesken kaiken pöytään istuu mies pistooli kourassaan.

Tuo on käänne, yksi käytetyimmistä tarinankerronnan keinoista. Se on Nyqvistin esimerkki hyvin tehokkaasta keinosta, jota akateemisessa tekstissä ei saa kuitenkaan käyttää.

Akateemisissa artikkeleissa ei siis voisi tapahtua esimerkiksi niin, että ensin rakennetaan argumenttia jonkin teorian kylkeen ja sitten äkkiä sanotaankin,

Kirjoita kiinnostuneille
lukijoille, älä ankarille
arvostelijoille

”Tieteellinen kirjoittaminen on kangistunut ja muuttunut paljon tiukemmaksi ja yhdenmukaisemmaksi.”

SANNA NYQVIST

että näyttäähän tämä hyvältä, mutta teoria ei ole oikea, Nyqvist havainnollistaa.

– Hyvin harvoin olen lukijana yllättynyt akateemisen artikkelin lopussa – siis että lopussa olisikin tullut uusi näkökulma, joka avaa asian uudella tavalla.

Ylipäänsä akateeminen artikkeli on poikkeuksellisen ennustettava tekstilaji. Se yllättää harvoin. Toisinaan ja tylsä, sanoo Nyqvist.

Ensin kerrotaan, että tässä artikkelissa tullaan tekemään jotain, sitten se jokin tehdään ja lopuksi summataan, että tuossapa se juuri tehtiin.

– Rakenne lurkkii taustalla letkeimmissäkin julkaisuissa. Mutta onhan siinä etunsa. Artikkeleita luetaan eri tavalla kuin muita tekstejä. Ei tarvitse lukea

koko artikkelia vaan ainoastaan kiinnostavat osat. Saman asian sanominen moneen kertaan palvelee tällaista lukutapaa.

Se miten tekstejä käytetään vaikuttaa tietysti siihen, miten niitä kirjoitetaan. Lehtijuttuja, kuten tätä, voi lukea huvikseen omalla vapaa-ajalla. Tieteellisistä artikkeleista on tärkeää voida tarkistaa nopeasti olennaisimmat kohdat. Lukuelämys ei ole yhtä olennainen asia.

Kirjoittamisen opit tietysti opitaan jossain, ennen muuta opiskeluaikana yliopistossa. Yliopisto-opetuksella pystytään vaikuttamaan siihen, millaista tekstiä tieteelliseen julkaisuun myöhemmin kirjoitetaan.

Kirjallisuuden tohtori **Elina Jokinen** opettaa kirjoittamista Jyväskylän yliopistossa väitöskirjan tekijöille ja henkilökunnalle. Tutkijoilta hän kysyy ihan alussa peruskysymyksiä heidän tutkimushankkeestaan.

– Kysyn, mistä tutkimuksessa on mielestäsi kyse, miksi se on tärkeä, miksi olet ryhtynyt tutkimaan aiheetta ja mikä siinä on mielestäsi kiinnostavaa. Silloin tutkija huomaa, miten varovaisesti – jos ollenkaan – tekstissä näkyy se, mikä siinä on kiinnostavaa, kirjoit-

tusviestinnän yliopisto-opettaja Jokinen kertoo.

Olenainen osa Jokisen opetustyötä on rohkaiseminen. Kun tutkija arvostaa enemmän omaa tutkimustaan, se parantaa ja selkeyttää myös hänen omaa ääntään kirjoittajana.

Yhtä ongelmaa Jokisella nimenomaisesti ei ole ollut. Käytännössä kukaan ei koskaan tuo näytille tekstiä, jossa innostuttaisiin lähemmään liiaksi akateemisten rajojen yli.

Ylipäänsä varovaisuuden puute ei ole ongelma, rohkeuden puute on. Jokinen puhuu yltiövarovaisuudesta, joka synnyttää epäselvää tekstiä, joka taas aiheuttaa sen, että oikeasti arvokkaat tutkimustulokset ovat vaarassa hukkuu.

Tutkijoilla on virheellisiä käsityksiä ja asenteita hyvästä kirjoittamisesta.

– Ajatellaan, että monisäikeiset ja pitkät virkkeet kuuluisivat akateemiseen kirjoittamiseen. Taustalla on vääristynyttä pätemisen tarvetta.

Jokinen joutuu sen sijaan pyytämään kirjoittajilta usein parempia argumentteja ja selkeämmin esitettyjä tutkimustuloksia. Näin käy varsinkin hänelle tutuimmilla humanistisilla tieteenaloilla.

– Siellä huomaa vaativani tiukempaa argumentaatiota. Esseistisellä tekstillä ja tutkimustekstillä pitää olla ero.

Argumentoinnin kohdalla akateemisen kirjoittamisen rajat ovatkin selvästi tiukemmat kuin vaikka esseissä tai lehtien kolumneissa. Niissä saa tunnetusti pudotella näkemyksiään hyvinkin löyhillä perusteilla tai jopa kokonaan ilman perusteluja. Tämä raja on tietenkin olennainen koko akateemisen tutkimuksen perusidealle.

Jokinen pitää aivan turhina monia tyyli- ja muotoilun kysymyksiä, kuten esimerkiksi joidenkin tieteenalojen allergiaa minämuotoa kohtaan. Hän kannustaa muutenkin yliopisto-opettajia väljentämään ja sanoittamaan kirjoittamisen sääntöjä. Yliopistolaiset ovat hänen mukaansa usein jo valmiiksi aitausten leventämisen puolella.

– Opettajan suhde oman alan kirjoituskulttuuriin voi olla hyvin ristiriitainen. Monet miettivät, että allekirjoitanko minä nämä säännöt. Sitä voi sanoittaa opiskelijoille esimerkiksi sanomalla, että alalla tehdään yleensä näin, mutta minä sallin enemmän. Sellaista voisi kuulla enemmän ja tarkkoja ohjeistuksia vähemmän. •

Täsmällisesti ja heti asiaan, neuvotaan lääkäreitä

Lääketieteen suomessa on vähän adjektiiveja, mutta uusia termejä tulee koko ajan.

– Määrätietoista, konkreettista, täsmällistä, yksityiskohtaista, teknistä.

Näin kuvailee lääketieteellisten artikkeleiden kieltä **Lauri Saarela**, joka on työskennellyt 19 vuotta *Aikakauskirja Duodecimissa*, niistä seitsemän lehden kielentarkistajana.

Lääketieteessä kieli on nimenomaan työkalu, joka välittää informaatiota, Saarela korostaa. Esimerkiksi adjektiiveja on hyvin vähän.

Kielentarkistaja aloittaa työnsä joskus huomamalla, että aiheesta ollaan kirjoittamassa suomeksi ensimmäistä kertaa. Teksti voi olla suomen kielestä valmistuneelle Saarelalle hankalaa.

– Pahimmillaan lauseessa on seitsemän sanaa, joista tunnistan verbin.

Silloin voi herätä kysymys, onko teksti liian vaikeaa lääkäreidenkin luettavaksi.

Duodecimia on julkaistu vuodesta 1885, joten se on poikkeuksellisen iäkäs tiedelehdiksi. Tieteellinen artikkeli ja tieteellinen lehti syntyivät jo 1600-luvulla, mutta niiden määrä lähti varsinaiseen kasvuun toisen maailmansodan jälkeen. Taustalla olivat suuret panostukset koulutukseen ja tieteeseen. Samalla kopiokoneiden yleistyminen helpotti muun muassa referee-prosessia.

Lukijatutkimusten perusteella Duodecimiin halutaan lyhyttä ja ytimekästä tekstiä. Lukijoina on kiireisiä lääkäreitä, ja lehteä tulee heille kotiin 24 numeroa

Tieteellisen tekstin ei tarvitse olla tylvää

ja noin 3 000 sivua vuodessa.

Saarela on myös vetänyt lääketieteen tutkijoille koulutuksia suomeksi kirjoittamisesta. Niissä hän kehottaa välttämään jaarittelua, sillä tilaa on toistuvasti vähemmän kuin kirjoittajalla olisi asiaa.

Metatekstin määrä on vuosien varrella pienentynyt, ja siihen lehti myös kannustaa, Saarela kertoo. Teksteissä ei kannata käyttää sellaisia ilmauksia kuin ”yhteenvetona voidaan todeta” ja ”lopuksi huomautan”. Tämä koskee Duodecim-lehdessä yleensä myös tekstin alussa annettavia lukuohjeita.

– Älä kerro, mistä aiot kirjoituksessasi kertoa, vaan pyri suoraan asiaan.

Koulutuksissa Saarela korostaa täsmällisyyttä ja vaarottaa kirjoittamasta puhekielisesti tai englannin kielen kautta.

– ”CRP nousi” on Duodecimissa ”CRP-pitoisuus lisääntyi” tai ”CRP-pitoisuus suureni”. Pitää kertoa, mitä oikeasti tapahtui eikä ajatella kuvaa käyrästä.

Lehden refereet puuttuvat joskus artikkeleiden kieleen, esimerkiksi vanhentuneisiin termeihin. Tyyliin ja sävyyn tarvitsee harvoin puuttua, koska ne eivät erityisemmin vaihtelee.

Lennokkuutta ja värikkyyttä lehdessä on niin vähän, että Saarela muistaa poikkeuksen kahdeksan vuoden takaa.

– Kirjoittaja kuvasi syövän leviämistä vähän seikkailuromaanimaaisesti – sidekudos ja verisolut

olivat ryhtyneet syövän käytyreiksi.

Se toimi hyvin ja sai jäädä tekstiin.

Hyvä lääketieteellinen teksti on Saarelan mukaan sellaista, että se lentää eikä mikään pistä lukijan silmään.

Saarela kuuluu myös Lääketieteen sanastolautakuntaan, joka antaa termisuosituksia ja vastaa termikysymyksiin. Kun tiede etenee ja käsitys sairauksista muuttuu, termit saattavat muuttua nopeastikin. Glaucoma suomennettiin ensin kaihiksi, sitten suositus muuttui silmänpainetaudiksi ja myöhemmin taas glaukoomaksi.

– Kun tulee uutta tietoa, voidaan rullata isostikin ympäri.

Ei ole olemassa yhteiskuntatieteellistä sanastolautakuntaa eikä humanistista sanastolautakuntaa. Sielläpäin termit voivat käydä vuosikausia kestäväää kamppailua tilasta. Saarela selittää, että yksi syy eroon on lääkäriprofession yhtenäisyys. Lääkäri on ammatti tavalla, jota sosiologi tai filosofi eivät ole.

Työssä kommunikoidaan esimerkiksi sairaanhoitajille ja potilaille. Alalla on perinteisesti katsottu, että on tärkeää osata viestiä suomeksi.

Se ei ole ristiriidassa kansainvälisyyden kanssa.

– Yllätyn joskus siitä, että enimmäkseen englanniksi työskentelevät nuoret lääkärit kirjoittavat huippusuomea. •

KYÖSTI NIEMELÄ

Avoimuuden puolestapuhuja

Itä-Suomen yliopiston akateeminen rehtori Tapio Määttä viestii yliopiston asioista suoraan henkilökunnalle, tuo kokouksiin keskeneräisiä asioita ja kertoo somessa tekemistä mokistaan.

Keväällä Itä-Suomen yliopistossa valmisteltiin työelämätohtori-järjestelmää. Mukaan valitaan 20 väitöskirjan tekijää, joiden palkasta puolet maksaa yliopisto ja puolet toinen työnantaja, esimerkiksi yritys, järjestö tai kunta. Tarkoitus on levittää tutkijoiden tietämystä akateemisen maailman ulkopuolelle.

Huhtikuussa akateeminen rehtori **Tapio Määttä** päätti, että asiasta pidetään avoin Teams-kokous. Kuka tahansa yliopiston työntekijöistä saisi osallistua ja ideoida uutta järjestelmää. Ennen tapaamista oli päätetty, että työelämätohtorijärjestelmä aloitetaan, mutta yhdessä keskusteltiin siitä, miten se toimisi mahdollisimman hyvin.

Tunnin keskustelu toi ilmi asioita, joita valmistelijat eivät olleet osanneet ajatella. Esiin tuli esimerkiksi kysymys, voiko toinen työnantaja olla ulkomailla. Tilaisuuden jälkeen päätettiin, että kyllä voi.

— Tykkään tuoda keskeneräisiä asioita keskusteltavaksi ja osallistuttaa ihmisiä ongelmien ratkaisuun, Määttä sanoo.

Määttä aloitti Itä-Suomen yliopiston akateemisena

rehtorina tammikuussa 2020. Rehtoreiden työnjaossa hän vastaa koulutuskokonaisuudesta ja viestinnästä.

Määttä työstä iso osa on kokousten johtamista. Hän miettii paljon sitä, millä tavalla kokouksia kannattaa johtaa. Perinteinen malli on se, että joku valmistelee asian ja tuo sen kokoukseen hyväksyttäväksi tai hylättäväksi. Määttä mielestä näin ei saada esiin kaikkia mahdollisia hyviä ideoita.

— Vältän tekemästä omia linjauksia liian varhain. Asioista kannattaa keskustella nimenomaan siinä vaiheessa, kun ne ovat vielä auki.

Viime aikoina on puhuttu paljon yliopiston demokratiavajeesta. Monet yliopistolaiset kokevat, että heitä ei oteta mukaan päätöksentekoon.

Esimerkiksi viestit kulkevat usein niin, että rehtori tiedottaa asiasta tiedekunnille, jotka tiedottavat laitoksille, jotka tiedottavat työntekijöille.

Määttä mielestä rehtori voi puhua suoraan koko henkilökunnalle silloin, kun se on tarpeellista. Usein se on. Aina kun on jotain tärkeää tiedotettavaa, Määttä, rehtori **Jukka Mönkkönen** ja hallintojohtaja **Tuomo Meriläinen** pitävät henkilökunnalle striimatun tiedo-

Itä-Suomen yliopiston akateeminen rehtori Tapio Määttä sanoo päässeensä pitkälle, koska hän on saanut tukea. – Villejäkin ideoitani on tuettu. Yliopiston johto on aina suhtautunut minulle tärkeisiin asioihin ymmärtäväisesti.

tustilaisuuden, jossa saa esittää kysymyksiä.

Kun Itä-Suomen yliopiston hallitus päätti uudesta yliopiston sisäisestä rahanjakomallista, yliopiston johto kertoi siitä heti seuraavana päivänä koko henkilökunnalle. Samoin kun johto sai tietää aloituspaikkojen rahoituksista, he kertoivat asiasta suoraan henkilökunnalle ilman välikäsiä.

Tiedotustilaisuuksia he kutsuvat tietotoreiksi. Käytäntö alkoi koronarajoituksista, ja Määtän mielestä se on toiminut erinomaisesti.

– On aivan eri asia, kuulevatko työntekijät tärkeistä asioista suoraan rehtoreilta vai lukevatko he asiasta sähköpostista tai lehdestä.

Pääläluottamusmies **Juha Riepposen** mielestä striimatut tiedotustilaisuudet ovat hyviä. Osallistujia on ollut paljon, ja kysymyksiin on vastattu.

Mitä tulee Määtän johtamistapaan, niin Riepposen mukaan työntekijöiden mielipiteet jakautuvat. Osa on hyvin tyytyväisiä, osan mielestä Määtän viestinnän liikkeet ovat joskus liian nopeita.

– Jotkut työntekijät toivovat herkkyyttä ja harkintaa ennen isoja linjauksia. Että ensin keskusteltaisiin niiden kanssa, joita asia koskee, ja vasta sitten uutisoitaisiin, Riepponen sanoo.

Tapio Määttä asuu Hämeenlinnassa väljällä omakotitaloalueella, jossa taloa ympäröi 2 000 neliön puutarha. Pihassa kasvaa muun muassa pieni tammi, pihlaja, vaahteroita ja iso haapa. Haapa varjostaa jo ehkä vähän liikaa, mutta hän ja hänen puolisonsa ovat halunneet säilyttää vanhat puut.

Pari vuotta sitten puoliso kaipasi pihaan uutta väriä. Yhtäkkiä pihaan ilmestyi 200 kukkasipulaa, jotka Määtän piti istuttaa. Silloin hän ei ollut kovin innostunut, mutta liljat menestyvät hyvin ja ovat Määtänkin mielestä kauniita.

Puoliso on kokoomuksen europarlamentaarikko **Sirpa Pietikäinen**.

– Emme ole naimisissa, ja käytämme toisistamme termiä kumppani. Elämänkumppani, Määttä tarkoittaa.

Määttä ja Pietikäinen tapasivat Määtän opiskeluaikoina kokoomuspiireissä. Määttä oli tuolloin kokoomusopiskelijoiden valtakunnallisen järjestön Tuhattokunnan puheenjohtaja.

Politiikan Määttä jätti jo aikoja sitten.

Elämä on mukavampaa, kun muut ihmiset ovat useimmin potentiaalisia yhteistyökumppaneita ja sparraajia, harvemmin mahdollisia vastustajia ja kilpailijoita. Tämän havaitsin ja oivalsin, kun aikoinaan lopetin politiikan ja siirryin #yliopisto'uralle, hän tviittasi heinäkuussa 2020.

→TAPIO MÄÄTTÄ

Itä-Suomen yliopiston akateeminen rehtori. Vastaa koulutuskokonaisuudesta ja viestinnästä.

Sitä ennen ympäristöoikeuden professori ja Itä-Suomen yliopiston oikeustieteiden laitoksen johtaja.

Syntynyt vuonna 1965. Viettänyt lapsuutensa ja nuoruutensa Kuusamossa. Maanviljelijäperheen ensimmäinen ylioppilas.

Väitteli Helsingissä vuonna 1999. Vuoden päästä hoiti professuuria Joensuussa. Tutkimuksellisesti ylpeä siitä, että on saanut ohjata 18:aa väitöskirjaa.

Joensuun kampuksen vuoden opettaja 2016.

Asuu Hämeenlinnassa elämänkumppaninsa, anoppinsa ja kolmen kissansa kanssa.

Harrastaa puutarhanhoitoa, lenkkeilyä ja kirjallisuutta. Haastatteluhetkellä luki Hilary Mantelin Henrik VIII:sta kertovaa romaania Kuningashuone.

Viitisen vuotta sitten Tapio Määttä havahtui siihen, että hänen johtamansa oikeustieteiden laitos ei ollut lainkaan läsnä sosiaalisessa mediassa. Hänestä asia kannatti korjata, joten hän palkkasi toimittajataustaisen opiskelijan kehittämään laitoksen someviestintää.

Määttä päätti itsekin aktivoitua. Viestintä on aina kiinnostanut häntä. Opiskeluaikoinaan hän pyrki opiskelemaan viestintää ja piti toimittajan ammattia vakavasti otettavana vaihtoehtona juristin uralle.

Lisäksi hän halusi johtajana näyttää esimerkkiä ja edistää etenkin oman alansa ja oman tutkimusryhmänsä vaikuttavuutta. Kanavakseen hän valitsi Twitterin. Aluksi Määttä toimi tavoitteellisesti. Hän halusi saada 1 000 seuraajaa ja päätti, että tviittaa tai jakaa jonkun toisen tviitin vähintään kerran päivässä.

Yhtenä päivänä hän oli väsynyt eikä meinannut keksiä mitään sanottavaa. Töiden jälkeen hän lähti tansa mukana kuntoilemaan ja näpytteli sen jälkeen tviitin sen kummemmin ajattelematta. Siinä hän kertoi yhä iloitsevansa päätöksestä, jonka teki 19 vuotta sitten professorina aloittaessaan: iltaisin hän ei mene työkavereiden kanssa pubiin vaan yksin kuntosalille.

Hän huomasi, että spontaanit, arkiset ja henkilökohtaiset viestit saavat usein enemmän huomiota kuin ne, joita hän on suunnitellut huolella. Nykyään hänen yli 12 000 seuraajaansa saavat lukea Määttän ajatuksia yliopistosta ja tiedemaailmasta mutta myös kissoista, kukista ja juoksulenkeistä. Ennen kesälomaa hän kertoi, että loma tulee oikeaan aikaan, ja loman jälkeen, että ei viitsi liikaa toivottaa loman aikana saamia kehittämisideoitaan. Pitää jarrutella, ettei muiden töihinpaluu muodostu liian stressaavaksi.

– Paitsi aktiivista keskustelua somettaminen edellyttää rentoutta ja heittäytymistä.

Kun Määttä aloitti akateemisena rehtorina, hän mietti, millaisella otteella hän voi jatkaa sosiaalisessa mediassa. Hän mietti, pitääkö hänen näyttää jotenkin tietynlaiselta. Tunne häipyi nopeasti.

– Johtajanakin minulla on omat tunteet ja omat jakamisen rajat. Päätin olla edelleen sellainen kuin olen.

Tosin joitain tietoisia muutoksia hän on tehnyt. Ympäristöoikeuden professorina hän otti kriittisesti kantaa yhteiskunnalliseen keskusteluun ja arvosteli kipakastikin esimerkiksi Talvivaaraan liittyviä asioita. Nykyään hän asettelee sanansa neutraalimmin.

– Tutkijan asemassa kriittisyys on normaalia, mutta nykyiseen rooliini se ei minusta sovi.

Määttä on tviittanut lähes 11 000 kertaa. Siihen

mahtuu myös mokia. Joskus hän on lähettänyt viestin maailmalle ennen kuin on perehtynyt asiaan riittävän hyvin. Joskus hän on muotoillut sanansa tavalla, jota ei voi pitää kohteliaana.

Keväällä Määttä alkoi seurata anonyymejä keskustelufoorumeita, kuten Ylilautaa ja Jodelia. Hän halusi

**”On aivan eri asia, kuulevatko
työntekijät tärkeistä asioista
suoraan rehtoreilta vai
lukevatko he asiasta sähkö-
postista tai lehdestä.”**

nähdä, mitä niissä kirjoitetaan opiskelijavalinnoista.

– En ollut jyvällä tyylistä, millä niissä kirjoitetaan. Omaksuin sanoja, joiden merkityksiä en ymmärtänyt.

Niinpä hän käytti tviiteissään sellaisia sanoja kuten *burgeri* ja *retardi*, kunnes joku huomautti, että ne ovat loukkaavia. Burgerilla tarkoitetaan halventavasti asperger-ihmistä, retardilla vajaaälyistä.

– Twitterissä ei voi toimia, jos pelkää julkisia virheitä. Mutta kaikesta oppii.

Twitter vie aikaa, totta kai, mutta kyse on Määttän mielestä myös siitä, miten pienet taukonsa käyttää. Joku selaa iltapäivälehteä, hän käy Twitterissä. Häntä se rentouttaa.

Syksyllä Määttä keskittyy muun muassa apurahatutkijoiden asemaan. Tutkimusten mukaan apurahatutkijat kokevat paljon ulkopuolisuutta, ja siihen täytyy tulla muutos. Toinen työn alla oleva asia on se, että hallinnon, tutkijoiden ja opettajien suhde pitää saada toimimaan. Työntekijät tarvitsevat tukea ja teknistä apua. Yksi konkreettinen parannuskeino on Määttän mukaan se, että lähipalvelun työntekijät istuvat siellä missä opettajatkin.

Määttä mittaa onnistumistaan johtajana pitkälle sen perusteella, miten henkilökunta voi. Hän haluaa, että ihmiset voivat hyvin ja kokevat voivansa osallistua.

Määttän mukaan hyvinvointi syntyy siitä, että henkilöt luottavat ihmisiin ja siihen, että he tekevät tärkeitä asioita. Ihmisten pitää antaa priorisoida.

– Kovin tarkka työnkuvan säätäminen istuu huonosti tutkijan ja opettajan työnkuvaan. Ylhäältä päin ei pidä organisoida liikaa. •

QUOTES

“Established academics, less prone to pressures, should be encouraged to reveal their identities, while anonymity for young scientists ought to remain an option to ensure power balance. More outlets that make public the entire review process alongside the published article, including communications with editors, combined reviewers’ comments and rebuttal letters would maximize transparency.”

Signing off reviews, either of manuscripts or grants, could help leveling-up the quality of the peer-review process and contribute to ending the unethical trolling that truncates or damages careers.”

ASSOCIATE PROFESSOR SUSANA CARVALHO,
SCIENTIFICAMERICAN.COM, SEPTEMBER 16.

“As scientists and scholars, we are already a global community: one that can speak on behalf of all humanity when nobody

else will. We should be crying out at all levels, for common action to replace accusations, recriminations, confusion and complacency.”

PROFESSOR HOWY JACOBS,
BLOGI.PROFESSORILIITTO.FI, SEPTEMBER 14.

“Scientific American has never endorsed a presidential candidate in its 175-year history. This year we are compelled to do so. We do not do this lightly. The evidence and the science show

LEADER

Will Contingency Save the World?

MAIJA S. PELTOLA

CHAIR, THE FINNISH UNION OF
UNIVERSITY RESEARCHERS AND
TEACHERS

Contingent careers are the foundation of research and the highest teaching that is based on it, the walls are applying for funding and the roof is feeling insecure about the future. A better future for our society is being built on increasing skill levels and new innovations, one fixed-term contract at a time.

Almost 70% of teaching and research personnel work on fixed-term contracts, and it is quite difficult to find a particularly valid reason for this. Sometimes people say that fixed-term contracts are good for regeneration and mobility, but could we not achieve something through a long-term focus too? Our community is, by all measures, hyper-focused on regeneration; students also bring with them fresh thinking, new questions and novel answers every year.

At times, I encounter the idea that competing for short-term contracts keeps people productive and that people are at their best when they are on their toes – or could it be that without constant worry, time could be spent on the real issues, on research and education?

According to some views, the danger in permanent employment contracts and continuity is that stability contains a significant financial risk. However, it may be that if a position has been found for a top researcher for 15 years, making the position permanent does not lead to bankruptcy. Universities are a part of normal working life, so following the rules of working life should not be a particularly disastrous idea.

The member survey conducted by The Finnish Union of University Researchers and Teachers (FUURT) shows clearly that fixed-term contracts and their associated factors are the most significant causes of

that Donald Trump has badly damaged the U.S. and its people—because he rejects evidence and science. -- That is why we urge you to vote for Joe Biden, who is offering fact-based plans to protect our health, our economy and the environment.”

THE EDITORS OF SCIENTIFIC AMERICAN,
SCIENTIFICAMERICAN.COM, SEPTEMBER 15.

“Just as in the West, university staff in China must abide by formal regulations and

policies to ensure that they act correctly, and administrators must consult with different stakeholders. However, governance is also influenced by the Chinese values of gradualism, experimentation and practice-based reasoning. These principles encourage administrators to adopt a trial-and-error approach to devising or amending policies. Because this can leave them open to criticism from stake-

holders, they make the policies as vague and ambiguous as possible to allow for flexibility in interpretation, amendment and implementation, through which they can address concerns and resolve criticism. Hence, Chinese universities simultaneously exhibit the characteristics of formal rationality and a tendency towards chaos.”

ANONYMOUS HONG KONG CHINESE SCHOLAR,
TIMESHIGHEREDUCATION.COM, SEPTEMBER 17.

harmful work-related stress. As many as 61% of the respondents saw contingent employment as the worst source of work stress, but it is significant that applying for funding and insecurity about the continuity of employment came straight after them.

Applying for funding is a particularly difficult equation to solve. External funding is temporary, so it is usually used to hire researchers for a fixed term, hopefully at least for the duration of the whole project. At the same time, this world of contingent employment also burdens those working in permanent contracts, when a significant part of working time goes into drafting applications instead of new inventions, ideas, innovations and developing education.

The result is that those who have been educated to be researchers have no time to do research, because they need to apply for funding for themselves or for their colleagues, and concentration is also disrupted by the pressure about the future without the next fixed-term contract on the horizon.

At the same time, the income levels of members of the university community are lower than those builders of a better world whom university teachers educate. Community spirit might not be dead after all.

FUURT has fought against contingent employment for many years by negotiating with university manage-

ment and political decision-makers. We have also kept the issue a current one in the media. We have been able to help many researchers and teachers in difficult situations, but now is the time to make a big change.

FUURT's fixed-term employment campaign comes down to the idea that if there is a need for work in the future, someone to do that work will also be needed. We want to encourage members of the university community to talk about their future. It is not weird or indelicate to ask where your own career is going or how it could be planned and directed to reach common goals.

In addition to supporting researchers and teachers, our goal is to help superiors in their demanding work, to offer advice and help related to common rules and to participate in turning universities into those much discussed best working places in Finland.

As I have toured universities, I have noticed, to my delight, that well-being at work, coping with workload and good management were central themes in many cities. When fixed-term contracts are ultimately the biggest single source of work-related stress, I am hopeful that this problem is something that people now want to start unpacking — together. •

TRANSLATION: ELINA SILTANEN

KNOW YOUR RIGHTS

TEXT **MIA WECKMAN**

DIRECTOR OF ADVOCACY, THE FINNISH UNION OF
UNIVERSITY RESEARCHERS AND TEACHERS

IN ORDER FOR RESEARCH TO BE ETHICALLY ACCEPTABLE AND RELIABLE AND FOR ITS RESULTS TO BE CREDIBLE, **THE RESEARCH MUST BE CONDUCTED ACCORDING TO THE RESPONSIBLE CONDUCT OF RESEARCH.**

Applying the guidelines for the responsible conduct of research within the research community constitutes a form of self-regulation that is bound by legislation. Furthermore, the responsible conduct of research is an integral part of the quality assurance of research organisations.

The premises for the responsible conduct of research provided by the RCR guidelines are:

1. The research follows the principles that are endorsed by the research community.

2. The methods applied for data acquisition as well as for research and evaluation, conform to scientific criteria and are ethically sustainable. When publishing the research results, the results are communicated in an open and responsible fashion that is intrinsic to the dissemination of scientific knowledge.

3. The researcher takes due account of the work and achievements of other researchers by respecting their work, citing their publications appropriately, and by giving their achievements the credit and weight they deserve in carrying out the researcher's own research and publishing its results.

4. The researcher complies with the standards set for scientific knowledge in planning and conducting the research, in reporting the research results and in recording the data obtained during the research.

5. The necessary research permits have been acquired and the preliminary ethical review that is required for certain fields of research has been conducted.

6. Before beginning the research or recruiting the researchers, all parties within the research project or team (the employer, the principal investigator, and the team members) agree on the researchers' rights,

responsibilities, obligations, principles concerning authorship, and questions concerning archiving and accessing the data.

7. Sources of financing, conflicts of interest or other commitments relevant to the conduct of research are announced to all members of the research project and reported when publishing the research results.

8. Researchers refrain from all research-related evaluation and decision-making situations, when there is reason to suspect a conflict of interest.

9. The research organisation adheres to good personnel and financial administration practices and takes into account the data protection legislation. In addition, researchers also need to comply with the practices listed above when working as teachers or instructors, when applying for research positions or for research funding, as well as when functioning as experts in their field both inside and outside the research community.

Violations against the responsible conduct of research constitute of research misconduct and disregard for the responsible conduct of research. Legal matters, such as copyright or criminal violations cannot, however, be handled as a part of the RCR procedure.

The procedure for handling the alleged RCR violations, consists of three parts: a written notification, a preliminary inquiry and the investigation proper. Every step of the procedure must be well documented and notification of an alleged violation must also be reported to TENK (the Finnish National Board on Research Integrity). The procedure is carried out by the University or research institution itself, but the procedure must be conducted fairly and impartially. Should the organization refuse to begin the proceedings or should the procedure not meet the requirements of the RCR guidelines, both the party suspected of the violation and the party suspecting a violation, are entitled to a statement from TENK, whether the procedure has been conducted accordingly or if there has been a violation of the RCR. •

FOR MORE DETAILS, PLEASE VISIT WWW.TENK.FI

Katsopa hetki tätä hymyä

Huomasitko hymyn vaikutuksen? Hymyilitkö takaisin? Toivottavasti, sillä pienikin hymy tuottaa tutkitusti paljon hyvää, sinulle ja ympärilläsi oleville ihmisille. Muista siis hymyillä. Tutuille ja tuntemattomille.

Turva on vakuutusyhtiö, joka uskoo hymyn voimaan. Uskomme siihen, että hymy ei tee elämästä pelkästään mukavampaa, vaan myös turvallisempaa ja terveellisempää. Siksi toivomme, että hymyilisimme toisillemme mahdollisimman paljon. Tänään ja kaikkina muinakin päivinä.

*Hymyile,
olet Turvassa.*

turva.fi/hymy

 turva
vakuutusyhtiö

Tutkijoiden arviointi on ajastaan jäljessä

Tutkijan uraan kuuluu olennaisesti säännöllinen arviointi. Tutkijoiden ansioitumista mitataan yhä useammin tiedejulkaisujen määrällä ja laadulla. Samalla tutkijoilta vaaditaan moninaista yhteiskunnallista vuorovaikutusta. Nuoret suomalaiset tieteen tekijät ovat tällä hetkellä puun ja kuoren välissä. Ei ihme, että moni palaa loppuun.

Julkaisujen mittaroinnilla pyritään tukemaan korkealaatuista tutkimusta tasapuolisesti, mutta se voi synnyttää mekaanista tiedettä. Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoitusmalli perustuu osin yliopiston tuottamiin julkaisuihin ja julkaisukanavan pisteystykseen julkaisufoorumi-luokituksessa. Tämä voi johtaa siihen, että tutkija tai tutkimusryhmä ei valitse julkaisulleen sitä kanavaa, jolla se tavoittaisi parhaiten aihepiirin kannalta keskeisen yleisön. Sen sijaan tieteen tekijä pyrkii toimimaan yliopistonsa ja oman uransa parhaaksi ja valitsee julkaisun, joka tuottaa eniten pisteitä.

Toisaalta tutkija joutuu pohtimaan, käyttääkö rajallista aikaansa yhteiskunnalliseen vuorovaikutukseen. Tämä voi tarkoittaa julkaisujen ja tutkimusaineistojen asettamista avoimesti saataville, yhteistyötä tiedon hyödyntäjien kanssa sekä yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistumista. Aikaa tähän menee runsaasti. Kuitenkaan vuorovaikutusta ei arvosteta tutkijanarvioinnissa yhtä paljon kuin julkaisuja, kuten **Panu Halme** kirjoitti kolumnissaan *Acatiimissa* 4/2020. Aiheesta puhutaan enemmän kuin ennen, mutta kriteerit usein puuttuvat muun kuin tieteellisen toiminnan arviointiin.

Kehityksellä voi olla monia huonoja seurauksia. Tieteellisen kirjoittamisen ja julkaisemisen kilpajuoksu estää joidenkin ihmisten etenemisen tutkijanuralla. Se myös köyhdyttää tutkimusaiheiden monimuotoisuutta, koska rohkeus ottaa riskejä vähenee. Tutkijat saattavat ottaa varman päälle ja jättää uudet tutki-

”Professoreita valittaessa lausunnonantajia pyydetään arvioimaan pelkästään julkaisu-tuotantoa, jolloin kaikki muu toiminta voi olla haitaksi.”

musavaukset tai tieteiden rajapinnoille sijoittuvat hankkeet tekemättä.

Yliopistolaissa ja muutenkin suomalaisessa yhteiskunnassa keskeisenä arvona pidetty tieteen vapaus on vaarassa. Saksassa on jo todettu, että yliopistojen jakaminen huippuyliopistoihin ja muihin pelkän julkaisu tuotannon perusteella on itse asiassa heikentänyt tutkimuksen laatua, kuten *Research Policy* -lehdessä äskettäin julkaistu tutkimus kertoo.

Tässä ajassa tutkijan olisi erityisen tärkeää kehittää valmiuksia toimia muun yhteiskunnan kanssa, liikkua yliopiston ja muun työelämän välillä tai hakeutua töihin yliopistojen ulkopuolelle. Näin tieteen tekijä voi laajentaa näköalojaan ja tiedeyhteisön ulkopuoliset toimijat saavat uudenlaista pääomaa yhteistyökumppaneista tai työntekijöistä, jotka ovat

LAURI VOUTILAINEN

syventyneet tutkimuksen tekemisen menetelmiin ja tutkimusaiheeseensa. Lisäksi on muistettava, että ainoastaan noin kolmannes tohtoreista voi työllistyä tutkijanuralle.

Myönteistä kehitystä on onneksi nähtävissä. Suomessa julkistettiin kevättalvella tiedeyhteisön yhteistyönä laadittu vastuullisen tutkijanarvioinnin kansallinen suositus. Siinä korostetaan laadullisen arvioinnin merkitystä ja todetaan, että tutkijan ansioita tulisi arvioida monipuolisesti. Pitäisi huomioida sekä tutkijoiden mielekäs urakehitys että tutkimusorganisaatio työyhteisönä. Nyt tuntuu, ettei aina tiedetä, mitä halutaan. Professoreita valittaessa lausunnonantajia pyydetään arvioimaan pelkästään julkaisutuotantoa, jolloin kaikki muu toiminta voi olla haitaksi. Toisaalta rekrytoinnin tavoitteena on myös löytää sopivin henkilö työyhteisöön. Hakijoiden täytyisi tietää, mitä heiltä juuri kyseisessä arvioinnissa halutaan.

Jotta suositus voisi edetä käytäntöön, sekä yliopistojen että yksityisten ja julkisten tutkimusrahoittajien pitäisi yhdessä sitoutua monimuotoisten tutkijanurien edistämiseen. Myös eurooppalaisia tutkimusrahoittajia ja tutkimusorganisaatioita edustavan Science Europe -järjestön tuore suositus korostaa laadullista arviointia, jossa huomioidaan monimuotoiset tavat edistää tutkijanuraa.

Alankomaissa ollaan jo askeleen edellä. Syksyllä 2019 siellä julkaistiin *Tilaa jokaisen lahjakkuudelle* -ohjelma (Ruimte voor ieders talent), johon ovat sitoutuneet maan keskeiset tiedeorganisaatiot. Ohjelmassa on konkreettisia ehdotuksia siitä, miten huomioida ja palkita tasapuolisesti akateemisen työn keskeisiä osa-alueita. Näitä ovat opetus, tutkimus, yhteiskunnallinen vaikuttavuus, akateeminen johtajuus ja lääketieteessä potilastyö. Ohjelman tavoitteena on mahdollistaa monipuolisemmat tieteelliset urat tiedeyhteisön piirissä.

Mielestämme Suomessa tulisi pyrkiä samaan. Tutkijoiden ansioiden vertailuissa on painotettava monipuolista laatuun perustuvaa arviointia, joka mahdollistaa erilaiset roolit tiedeyhteisössä. Tähän tarvitaan kriteerien kehittämistä. Kehitystyön tulisi tapahtua yliopistojen sekä julkisten ja yksityisten tutkimuksen rahoittajien yhteistyönä.

Kun tutkijoiden arviointi monipuolistuu, mahdollisimman moni nuori tutkija voi löytää omanlaisensa urapolun tiedeyhteisön sisällä tai ulkopuolella. Samalla huomioitaisiin paremmin tieteen vapaus ja yhteiskunnan muuttuvat tarpeet. •

MINTTU JAAKKOLA

FT, MAJ JA TOR NESSLINGIN SÄÄTIÖN TUTKIMUSJOHTAJA

KALLE KORHONEN

FT, DOSENTTI, KONEEN SÄÄTIÖN TIEDEJOHTAJA

Short-term contracts are often an essential lifeline for the most vulnerable university researchers

There has again been a lot of discussion about short-term contracts at Finnish universities. Everyone, including researchers and unions, blame the universities. However, sometimes this is not justified, and can be counterproductive.

As we all know, during the last decade there has been a clear profiling process in Finnish universities. Strategic areas have been defined on the university, faculty and department (osasto) levels, meaning that permanent positions (professors and lecturers) are strictly connected to these areas. If your research area does not belong to any of these 'strategic' areas, it is unlikely that you will get a permanent position in the near future. You will have to apply for external funding, including from Finnish scientific foundations.

However, these foundations usually invite professors and senior researchers to evaluate the submitted applications – so what are the chances that your research proposal that falls outside the strategic fields will receive support from the same professors who were responsible for the profiling? Sounds impossible. And believe me, it is. I know.

Hence, researchers working in non-strategic research areas will be 'kicked out' or prevented from getting employment at the department, and of course, they will have difficulties in getting internal or external funding and support. Even for extremely good-quality candidates, it is not easy. For example, senior researchers applying for research project funding from the Academy of Finland cannot include salaries for themselves, meaning that the salary has to come from other sources.

Research groups with permanently employed professors have a significant advantage because they can apply on behalf of other (even senior) members of their group who have no permanent position. In this constellation of power, in order to survive, re-

searchers with no permanent contract are doomed to a succession of sometimes shorter, sometimes longer, contracts. If they don't belong to a larger group run by a professor (in a strategic area), they don't have a safety net which could provide them with some income should they have funding gaps.

It is these researchers that will suffer the most if universities are under constant criticism regarding short-term contracts. My university had been recommending for a long time that there should be no short-term contracts; however, recently the recommendation was changed to this rule: "Under the new procedure, as a rule, no new employees will be hired for terms lasting less than six months, while those lasting under one year are also on an exception-only basis." This rule also applies to those who have previously worked for the university.

Those who criticize universities because of short-term contracts should make a clear distinction between two situations: the university using basic funding to hire people and the university signing contracts with researchers who bring or are in receipt of external funding. I claim that if such a distinction is not made, the most vulnerable (small groups without a professor, individual researchers, foreign researchers without a safety net, researchers working in currently(!) non-strategic areas) will suffer the most.

So next time you criticize Finnish universities regarding short-term contracts, please remember that you are giving them a reason (or an excuse) to discard the most vulnerable researchers. During the crisis brought on by coronavirus, we should be protecting the most vulnerable and not making their existence even more difficult by insisting on rules that are clearly unrealistic as long as university basic funding does not allow the hiring of a large number of researchers.

Short-term contracts for those who bring their own external funding are necessary for the preservation of diversity of research topics and areas.

It is very difficult to predict which research will be relevant in five years' time. Let us learn from this by not (completely) discarding research areas and topics that have lost the profiling battle. •

IGOR RADUN

PHD, DOCENT OF TRAFFIC PSYCHOLOGY

Yliopistopäivä 27.11.2020 – seuraa verkossa!

**Koronan varjossa 2020 –
vieläkö riittää virtaa työn kehittämiseen?**

**Yliopistopäivä järjestetään tällä kertaa
verkkotapahtumana 27.11. kello 13–15.
Seuraa liittojen viestintää.**

Seminaarin järjestävät Opetusalan Ammattijärjestö OAJ,
Yliopistojen opetusalan liitto YLL ja Tieteentekijät.

PROFESSORILIITTO
PROFESSORSFÖRBUNDET
FINNISH UNION OF UNIVERSITY PROFESSORS

Työkaluja professorin arkeen

Professoriliiton webinaarisarjassa saat tietoa työyhteisön kitkatilanteista ja niiden ehkäisemisestä. Webinaarisarja on avoin liiton jäsenille. Webinaareihin lähetetään linkit sähköpostitse.

Pe 23.10.
klo 13–14

**Työkaluja epäasiallisen
kohtelun kohtaami-
seen työpaikalla**

Työsuojelulakimies
Aki Eriksson,
Etelä-Suomen
aluehallintovirasto

Pe 30.10. klo 9–10

**Miten esimiehenä
puutun epäasialliseen
käyttöön
työyhteisössä**

Asianajaja, varatuoma-
ri Matleena Engblom,
Asianajotoimisto
Blackbird
(Uusinta 2.10. järjeste-
tystä webinaarista)

Fri 20.11.
at 13–14

Fair Tenure track

Head of Union Affairs
Raija Pyykkö,
Finnish Union of
University Professors

Pe 4.12.

klo 13–14

**Professorin reilu
rekrytointi**

Toiminnanjohtaja
Tarja Niemelä,
Professoriliitto

Mari Heikkilä & Tuukka Tammi (toim.):
Viheliäs tiede ja muita vaikeita uutisia.
Vastapaino 2020.

Tiede elää vapaudesta – myös yliopiston sisällä

Viheliään tieteen johdannossa todetaan, että perinteinen tieteen yleistajuistaminen ei enää riitä, vaan tieteen tekijän on antauduttava vuorovaikutukseen, dialogiin yleisönsä kanssa. Mutta dialogi ei ole lähtenyt käyntiin – ainakaan tiettyjen aiheiden.

Vihapuhe on näkyvin ja kommentoiduin näistä dialogin esteistä. Mutta myös tieteellisen tiedon, tutkijoiden ja kansan kanssakäymisen välittäjällä, medialla, on osuutensa dialogin estymisessä tai – vielä pahempaa – tiedon vääristymisessä.

Mari Heikkilän ja Tuukka Tammen toimittamassa kirjassa analysoidaan esiin erityyppisiä vaikeita tai viheliäisiä tutkimusaihteita, joilla kaikilla on varsin erilainen vaikutus yleisöön.

Yleisimpiä ovat ylilatautuneet aiheet, kuten huumeiden viihdekäyttö, maahanmuutto ja susikanta. Ne herättävät kiivaista kantoja puolesta ja vastaan. Suoranainen vastakohta ylilatautuneille aiheille ovat tylsät ja monimutkaiset aiheet, joita vastassa on usein hiljaisuus. Hiljaa ovat niin media kuin suuri yleisö. Kirjasta löytyy osuvia esimerkkejä mediasta, joka rakastaa myyvää kohua ja dramaattisuutta vaikka se tarkoittaisi totuuden vääristymistä.

Kaikissa esimerkeissä toimittaja leikkasi haastattelemansa tutkijan haastattelusta ne kohdat, jotka tukivat toimittajan omia käsityksiä – vaikka valikointi vääristi tutkijan ajatuksia. Yhdessä tapauksessa toimittaja asetti haastateltavan ajatukset samassa jutussa toisen haastateltavan ajatuksia vastaan, jotta syntyisi draamaa. Eikä tietenkään kertonut tempustaan haastateltaville ennen jutun julkaisua.

Kirjassa yritetään rakentaa luottamuksen siltoja median ja tieteen välille. Vallan vahtikoira ja tiedettä yhdistää, ainakin periaatteessa, pyrkimys puolueettomuuteen ja totuuteen. Myös kirjan kirjava kirjoittajakunta koostuu tutkijoista, toimittajista ja tiedeviestijöistä. Jotkut toimivat sekä tutkijoina että toimittajina.

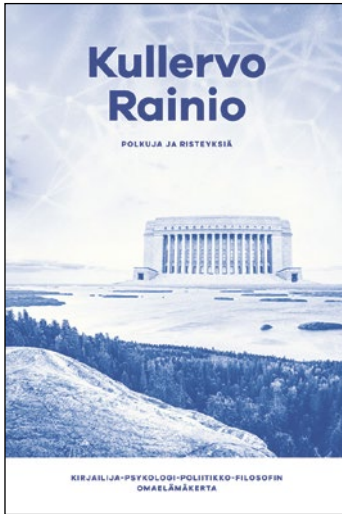
Hyvä, että kirjassa arvostellaan myös tieteen, yliopiston ja tutkijoiden omaa viheliäisyyttä.

Monitieteisyydelle on moninainen yhteiskunnassa tarvetta, mutta monet tutkijat pitävät itsensä tieteellisesti omaa alaansa sinä ainoana oikeana. Tieteen tunnus, epäily ja kriittisyys, kohdistuvat usein vain kilpailevan alan edustajiin. Näin tieteenkin teon taustalla jylläävät subjektiiviset tunteet ja asenteet.

Myös vanhoista paradigmoista pidetään härkämäisesti kiinni. Kirjassa on traaginen esimerkki lääketieteestä. Aina 1980-luvulle asti uskottiin, että vauvat eivät tunne kipua, ja siksi vauvoille ei annettu kivun lievitystä edes leikkauksissa. Vaikka jo 1900-luvun alkupuolella kokeita tehdessä huomattiin, että vauvat reagoivat "intensiivisesti", dogmi ei murtunut. Uskomus juontuu 1500-luvulta, jolloin auktoriteettina pidetty dominikaanimunkki totesi, että vauvat ovat vain "alimpia eläimiä ihmisen muodossa". Ja vielä nykyäänkin vauvat voivat jäädä ilman kivunlievitystä.

Nykyään tiedepiireissä kylä jo korostetaan sitä, että tiede on täynnä ristiriitoja ja avoimia kysymyksiä ja että juuri tämä pitää tieteen kehityksen vauhdissa. Mutta suuren yleisön silmissä tiede on kuin uskonto. Heille on vain yksi tiede, yksi totuus ja yksi teoria. Tämä sekä tutkijoille että toimittajille ja muille tieteestä kiinnostuneille tehty teos auttaa osaltaan romuttamaan myyttiä. •

PEKKA WAHLSTEDT

Kullervo Rainio: **Polkuja ja risteyksiä.**
Kirjailija-psykologi-poliitikko-filosofin
omaelämäkerta. Libera 2020. 462 sivua.

Professori pistäytyi politiikassa

Itsenäisyyden ensi puoliskolla professori oli tuttu näky niin halituksessa kuin eduskunnassa. Nykyisin heitä ei ole siellä ainoatakaan. He olivat tekijöitä politiikassa silloin, kun heitä oli vain kymmenes nykyisistä. Viimeisiä professoripoliitikkoja oli **Kullervo Rainio**.

Jyväskyläläisen opettajaperheen poika sai ylioppilaslakin vuonna 1942. Sitä seurasi asepalvelus Karjalan kannaksella, ensin ”leppoisaa maailmansotaa” kor-suissa lähellä vihollisen linjoja. Sodan raakuuden Rainio koki, kun hän etulinjassa otti vastaan venäläisten hyökkäyksen kesällä 1944

ja koki tuskallisen vetäytymisen.

Nuori mies oli innostunut kirjallisuudesta jo lukiossa. Kotikaupunkiin palattuaan hän teki toimittajan töitä ja oman runoteoksen. Sitten opiskelemaan Helsinkiin. Pääaineeksi tuli vastikään filosofiasta eriytynyt psykologia. Se avasi tien opettajaksi uuteen Teollisuuden Työnjohto-opistoon. Työ siellä innoitti jatkamaan psykologian opintoja. Niiden tuloksena oli johtajuutta käsittelevä väitöskirja vuonna 1955. Sitä seurasi vuosi stipendiaattina Yhdysvalloissa.

Helsingin valtiotieteelliseen tiedekuntaan perustettiin sosiaalipsykologian professuuri. Rainio nimitettiin sen ensimmäiseksi haltijaksi vuonna 1964. Uudella sosiaalipsykologian laitoksella otettiin käytäntö, että viikoittaisiin kokouksiin kutsuttiin myös ylioppilaita. Tämä ”demokratia” ei kuitenkaan riittänyt muutaman vuoden kuluttua alkaneelle mies- ja -ääni -liikkeelle.

Tšekkoslovakian vuoden 1968 tapahtumiin perehtynyt Rainio asettui vastustamaan nopeasti leviävää opiskelijaradikalismia. Hän kirjoitti asiaa koskevia lehtiartikleita, oli perustamassa Professoriliittoa ja julkaisi pamfletin *Informaatiosota ja vapaa ihminen*. Pian hän joutui taistolaisten hampaisiin.

Tässä tilanteessa kokoomuksesta – ainoa miestä- ja ääntä vastustava puolue – käännettiin Rainion puoleen ja pyydettiin ehdokkaaksi vuoden 1972 eduskuntavaaleihin. Se oli perin odotamatonta. Hänellä ei ollut ollut mitään yhteyttä puolueeseen eikä politiikkaan. Runoilija oli liikku-

nut liberaaleissa kulttuuripiireissä. Epäröityään mies suostui ja tuli valituksi Helsingistä. Eduskunnassa hän esiintyi suorasanaisesti ajan vasemmistoradikaaleja ideoita vastaan. Sen huomasivat äänestäjätkin. Seuraavissa vaaleissa ääniä tuli 11 461, kolmanneksi eniten kaikista kokoomuslaisista.

Oppositioon työnnettyssä ja siltoja **Kekkoseen** rakentavassa puoluejohdossa Rainion suorasu-kainen esiintyminen herätti kritiikkiä. Lopulta hän sai eduskuntaryhmästä varoituksen. Sen seurauksena hän erosi ensin ryhmästä ja sitten puolueesta.

Mutta pian oli kysyntää muualla: **Raino Westerholm** pyysi Rainiota kristillisten, **Pär Stenbäck** ruotsalaisten, **Veikko Vennamo** SMP:n ja lopulta itse **Johannes Virolainen** keskustapuolueen ryhmään! Rainio päätyi kuitenkin **Georg C. Ehrnroothin** uuteen perustuslaillisten puolueeseen. Mutta siellä ei ääniä tullut. Professori palasi tiedekuntaan. Ura siellä päättyi promootorin kunnia-kaaseen tehtävään vuonna 1986.

Kokemuksiaan politiikassa Rainio vertasi yliopistoon: ”Siinä on sellainen ero, että kun tiedekunnassa jokainen pyrkii – ainakin omasta mielestään – tiukasti totuuteen, poliitikot nimenomaan kiertävät sitä mahdollisimman kaukaa kuin uloimmat planeetat!”

Eläkkeellä Rainio on ollut aktiivinen Luonnonfilosofian seurassa ja julkaissut kaksi kiitettyä muistelmaa lapsuudestaan ja nuoruudestaan. Kaiken kruunaa 96-vuotiaan mainio omaelämäkerta. •

SEIKKO ESKOLA

Eino Leino: Professorin ruokalepo (1903)

Tutkintojen tarpeellisuudesta

Professori oli juuri nauttinut päivälisen ja loikoili sohvalla sikaria poltellen ja omaa artikkeliaan *Valvojasta* lueskellen. Hän oli esteetikko ja oli kirjoittanut aiheesta ”Tutkintojen tarpeellisuudesta nuorille kirjailijoille”. Aamupäivällä hän oli luennoinut, eli ”lukenut erään kapittelin siitä samasta sinikantisesta vihosta, josta hän oli jo kymmeniä vuosia lukenut”. Oli hän lisäksi kirjoittanut hiukan elämäkertateostaan, jota suunnitteli joulumarkkinoille. Hänen mukava ruokaleponsa kuitenkin keskeytyi, kun piika tuli kertomaan, että jokin sokea mies oli tullut tätä tapaamaan.

Professori närkästyi tästä, mutta hyväntahtoisuuttaan otti kuitenkin vieraan vastaan. Puhdasta kreikkaa puhuva mies esittäytyi **Homerokseksi**, joka oli tullut professoria tapaamaan luettuaan hänen kirjoituksensa *Valvojasta*. Kun professori ihmetteli kuolleidenkin lehteä lukevan, Homeros vastasi: ”Elävät sitä vähemmän lukevatkin”.

Homeros oli havahtunut siihen, ettei hänellä ollut tutkintoa ja että hän joutuisi Elysiumissa häpeämään ”jokaisen maisteri ja tohtori tulokkaan edessä”. Tähän asti oppineita oli siellä ollut enempi vähän, joku **Dante** esimerkiksi: ”Mutta jos sinne oikein graduateerattuja miehiä rupeaa tulemaan, jotka voivat lyödä paperit pöytään koska tahansa, käy elämä siellä aivan sietämättömäksi”. Siksi hän toivoi, että professori hänelle antaisi tarvittavat paperit.

Professori selitti Homerokselle, miten ”papereita” varten piti suorittaa opintoja ja julkinen tutkinto frakissa ja valkoisessa kaulahuivissa ”tiedekunnan edessä”. Ja tohtorin papereita varten tarvittiin vielä väitöskirja.

Homeros ehdotti, että hän voisi selvittää taidetta ja jumaltaruja koskeissa aiheissa, vaikkei hän ollut kovin lukenut. Professoria huvitti ajatus, että jos pelkillä kirjallisilla ansioilla pärjäisi, ”olisi koko akateeminen auktoriteetti pian tipotiessään”. Hän kuitenkin heltyi ja lupasi Homerokselle luvan osallistua luennoilleen ja ajan oloon hänellä olisi ”paperit”: ”näytätte hyvää esimerkkiä meidän ylioppilasarunoilijoidemme”.

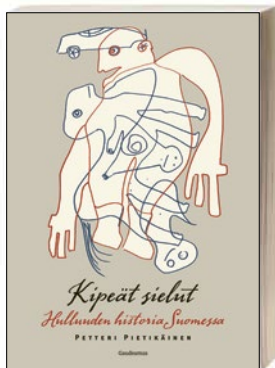
Professori ei tällä päässyt rauhaan, sillä seuraavaksi tulivat muun muassa **Sophokles, Sappho, Horatius, Cervantes, Shakespeare**, itse Väinämöinen, **Bellman, Kivi, Aho...**: ”Elävät runoilijat olivat vielä paljon pahempia kuin kuolleet, sillä elävillä on aina suurempi kiire”. He uhkasivat professoria, jos hän ei ”kirjoittaisi nimeänsä heidän opintokirjaansa”. – Ja silloin professori heräsi.

Eino Leinon novelli ”Professorin ruokalepo” on hänen esikoisproosa-teoksestaan *Päiväperhoja: Pieniä tarinoita*, jonka **Eero Erkko** kustansi ja julkaisi vuonna 1903. Vähän sen jälkeen **Bobrikov** ajoi Erkon maanpakoon Yhdysvaltoihin ja Kuubaan, jossa hän oli perustamassa suomalaisten Itabon pakolaissiirtokuntaa. Leinon omat opinnot jäivät kesken. •

Aartenmetsästystä ja

koskettavia kohtaloita

Tilaa syksyn kiehtovat uutuudet | kauppa.gaudeamus.fi

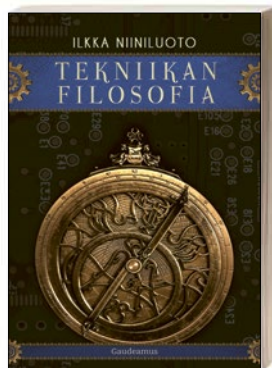
Petteri Pietikäinen
Kipeät sielut

Koskettavia ihmiskohtaloita autonomian ajalta 1950-luvulle. Miten mielen-terveyspotilaita on Suomessa historian saatossa hoidettu?

Charlotta Wolff
Edelläkävijät

Astu suurkauppiaiden kartanoihin ja kauppahuoneisiin 1800-luvun Suomessa. Porvariseliitti edisti maan kehittymistä moderniksi yhteiskunnaksi.

Ilkka Niiniluoto
Tekniikan filosofia

Tekniikka on läsnä kaikkialla ja säätelee yhteiskunnan kehitystä. Mutta auttaako tekniikka ihmiskuntaa kukoistamaan, vai ajaako se koko maapallon kohti tuhoa?

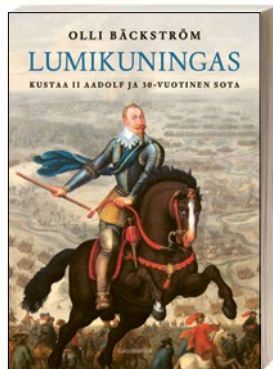
Timo R. Stewart
Valter Juvelius ja
Kadonneen arkin metsästys

Uskomaton tosielämän seikkailutarina suomalaisrunoilijasta, joka uskoi selvittäneensä liitonarkin kätköpaikan.

Juho Saari
Kuuluisan kuoleman varjo

Miksi Kyllikki Saaren murha ei unohdu? Tämä kirja ei paljasta syyllistä, mutta kertoo kuinka vuosikymmenien takainen rikos on jäänyt kollektiiviseen muistiimme.

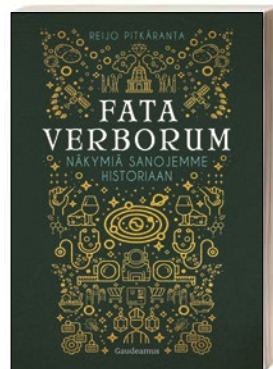
Olli Bäckström
Lumikuningas

Vuonna 1630 Ruotsin kuningas Kustaa II Aadolf marssi armeijoinen Saksaan ja kuolemattomaan maineeseen. Teos vie kuninkaan sotaretkelle ja 30-vuotisen sodan arkeen.

Yury Shikalov
Markat, farkut ja sukkahousut

Railakas matka lähihistoriaan! Neuvostoliitossa suomalais-turisti saattoi lyödä rahoiksi ja elää leveästi myymällä länsimaisia vaatteita paikallisille trokareille.

Reijo Pitkäranta
Fata verborum

Käytämme jokapäiväisessä puheessamme sanoja, jotka ovat periytyneet antiikin kreikasta ja latinasta. Millaisia tarinoita liittyy esimerkiksi sanojen glamour, stetoskooppi, peruna tai galaksi taakse?

PROFESSORILIITON HALLITUS 18.9.2020

- Keskusteli liiton toiminnan painopisteistä vuonna 2021. Toimintasuunnitelma käsitellään seuraavassa kokouksessa.
- Käsiteltiin liiton sijoitustoimintaa.
- Käsiteltiin jäsenten ajankohtaisia muutostenhakutapauksia ja päätti liiton osallistumisesta mahdollisiin oikeudenkäyntikuluihin.
- Täydensi liiton tekijänoikeustyöryhmää Aalto-yliopiston edustajalla.
- Merkittiin tiedoksi Suomen Akatemian johdon tapaamisen.
- Merkittiin tiedoksi, että liitto on yhdessä Sivistan kanssa järjestänyt Akateemisen johtamisen seminaarin 15.9. •

PROFESSORILIITON HALLITUS 8.10.2020

- Käsiteltiin ensi vuoden toimintasuunnitelmaa. Toimintasuunnitelma ja budjetti päätetään seuraavassa kokouksessa.
- Kävi lähetekeskustelun liiton teettämästä selvityksestä, joka käsittelee professoreiden ja akateemisten johtajien rekrytointia. Selvitys tulee uudelleen käsiteltäväksi seuraavassa kokouksessa.
- Sai terveiset HERSCin ja pohjoismaisten yliopistosektoreiden järjestöjen virtuaalokokouksista.
- Merkittiin tiedoksi kansanedustaja Outi Alanko-Kahiluodon kirjallisen kysymyksen yliopistojen määräaikaista työsuhteista.
- Sai tiedoksi Akavan teettämän selvityksen, joka käsittelee yliopistojen johdon sukupuolijakaamaa.
- Sai tiedoksi työmarkkinatilanteen.
- Merkittiin tiedoksi seuraavat sidosryhmätapaamiset: HY:n kansleri, Unifi, Sivista. •

TIETEENTEKIJÖIDEN HALLITUS 21.8.2020

Merkittiin tiedoksi koronatilanteen aiheuttamat järjestelyt yhdistyksittäin sekä liiton kyselyjen tilanne avoimen tieteen, jäsenkyselyn ja nuorten tutkijoiden osalta. Käytiin katsaus kuluvan vuoden keskeisiin kehittämiskohteisiin, ja hallituksen toiveet vuodelle 2021. Merkittiin tiedoksi kevään ja loppukevään aikana jätetyt liiton lausunnot ja kommentit. Päätöksiä:

- Nimetään Salla Viitanen liiton edustajaksi Avoimen tieteen seuranta
- työryhmään sekä TSV:n Oppimisen avoimuus -työryhmään.
- Suositellaan, että liiton tapahtumat ja tilaisuudet järjestetään marraskuuhun asti etänä.
- Kevätliittokokouspäivä lauantaina 24.4.2021. •

TIETEENTEKIJÖIDEN HALLITUS 18.9.2020

Kokouksessa käsiteltiin ajankohtaisia asioita, kuten budjettiriihtä, koulutuspoliittisen selonteon valmistelua, yliopistokierroksen valmistelua, OKN:n tutkijanuratyöryhmää sekä työmarkkinapolitiikkaa. Merkittiin tiedoksi, missä vaiheessa liiton eri työryhmien työ on sekä 28.11. syysliittokokouksen järjestelyt sekä liiton uusimmat lausunnot. Päätöksiä:

- Tutkimusdatan avoimuuden lausunto.
- Tieteentekijöiden ehdokas ja Pohjo-la Vakuutuksen ja Akavan tutkimusstipendin saajaksi. •

YLL:N HALLITUS 11.9.2020

- Kokouksessaan YLL:n hallitus
- sai selvityksen TES-työryhmien tilanteesta
 - linjasi kuntavaalitavoitteita
 - päätti lausunnosta avoimista oppimateriaaleista
 - sai selvityksen Acatiimin kehitystyön prosessista ja päätti YLL:n kannasta jatkokohdistusta varten
 - sai selvityksen OAJ:n valtuuston kokouksesta
 - päätti YLL:n verkkosivun kehittämistoimenpiteistä
 - sai selvityksen OAJ:n Yliopistoseminaarin suunnittelutilanteesta. •

member+

Professoriliiton jäsenenä voit ladata mobiilijäsenkortin puhelimeesi osoitteesta <https://app.memberplus.fi>.

Mobiilijäsenkortista löydät sekä liiton jäsenedut että akavalaisten yhteiset Member+-jäsenedut ja lomahuoneistot.

Käyttäjätunnukseksi ja salasanasasi saat liiton toimistosta osoitteesta professoriliitto@professoriliitto.fi.

**PROFESSORILIITTO
- PROFESSORSFÖRBUNDET**

Rautatööläisenkatu 6
00520 Helsinki

Toiminnanjohtaja
(Eduvalvonta, neuvottelutoiminta,
lainopillinen neuvonta)

Tarja Niemelä
puh. (09) 4250 7010

Järjestöpäällikkö
(Yhteydet osastoihin, jäsenneuvonta,
sisäinen viestintä)

Raija Pyykkö
puh. (09) 4250 7011

Talousvastaava
(Talouhallinto, jäsenmaksut)

Anne Lehto
puh. (09) 4250 7013

Järjestösihteeri
(Jäsenyyteen liittyvät asiat)

Mia Rikala
puh. (09) 4250 7012

Viestinnän asiantuntija

Elina Andersson-Finne
puh. 050 348 1795

Liiton yleisnumero:
(09) 4250 700

Sähköpostiosoitteet:
etu.nimi.sukunimi@
professoriliitto.fi

www.professoriliitto.fi

**TIETEENTEKIJÄT
- FORSKARFÖRBUNDET**

Rautatööläisenkatu 6
00520 Helsinki

Toiminnanjohtaja
Johanna Moisio
puh. 0207 589 612

Eduvalvontajohtaja
Mia Weckman
puh. 0207 589 616

Neuvottelupäällikkö
Riku Matilainen
puh. 0207 589 614

Lakimies
Salla Viitanen
puh. 0207 589 621

Talouspäällikkö
Sanna Hoikka
puh. 0207 589 613

Erityisasiantuntija
Miia Ijäs-Ildrobo
puh. 0207 589 622

Jäsenpalvelut
jasenpalvelu@tieteentekijat.fi

Viestintäpäällikkö
Eevastiina Aho
puh. 040 620 3136

Viestintäsuunnittelija
Milla Talassalo
puh. 050 337 0551

etu.sukunimi@tieteentekijat.fi
www.tieteentekijat.fi

**YLIOPISTOJEN
OPETUSALAN LIITTO YLL
- FÖRBUNDET FÖR
UNDERVISNINGSEKTOREN
VID UNIVERSITETEN YLL**

Rautatööläisenkatu 6
00520 Helsinki

Puheenjohtaja
Santeri Palviainen
puh. 040 537 6211
santeri.palviainen@oulu.fi

Toimistos sihteeri
Annika Eklund
puh. 0207 489 681
annika eklund@oaj.fi

Erityisasiantuntija
(työmarkkina-, korkeakoulu- ja
tiedepolitiikka)

Hanna Tanskanen
puh. 020 7489 621
hanna.tanskanen@oaj.fi

Erityisasiantuntija,
(työmarkkina- ja
korkeakoulupolitiikka)

Pasi Repo
puh. 020 748 9719
pasi.repo@oaj.fi

www.yll.fi

ACATIIMI

Päätoimittaja
Tuomo Tamminen
puh. 040 3511 196
tuomo.tamminen@acatiimi.fi

READY, SET,
GET TOGETHER!

www.logomo.fi

Turun kaupungin kongressiyksikkö
on erikoistunut kansainvälisten
kongressien hakuun ja suunnitte-
luun. Meiltä saat asiantuntevaa apua
kokous- ja juhlatilojen valitsemisen
ja tapahtuman markkinoimisen eri
vaiheissa. Palvelumme on maksu-
tonta. Ota omaksesi!

meetturku

TURKU

convention@turku.fi • p.a 050 559 0608